

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ -
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΓΕΩΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α1

ΑΡΜΑΤΑΣ ΗΛΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

Μαρία Π. Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια ΣΑΤΜ-ΜΓ ΕΜΠ

ΑΘΗΝΑ,
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2024

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Μαρία Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια ΕΜΠ, για τη συνεργασία και την πολύτιμη καθοδήγησή της. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω το κ. Παπακωνσταντίνου Δημήτρη, Εργαστηριακό διδακτικό προσωπικό (ΕΔΙΠ) του Τομέα Γεωγραφίας & Περιφερειακού Σχεδιασμού, Εργαστήριο Φυσικής Γεωγραφίας & Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων της ΣΑΤΜ-ΜΓ ΕΜΠ για τη συμβολή του.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη.....	6
Abstract	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.1 Αντικείμενο της Εργασίας	8
1.2 Δομή της Εργασίας	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	11
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	11
2.1 Ευρωπαϊκή Νομοθεσία Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης.....	11
2.2 Ελληνική Νομοθεσία Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	19
ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α1.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	24
ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α1.....	24
4.1 Υπολογισμός μέσου χρόνου αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α1	24
4.2 Ανάλυση και σύγκριση χρονικής διάρκειας ενδιάμεσων φάσεων αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α1	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	40
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	40
5.1 Προτάσεις βελτίωσης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης	44

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 4.1: Αριθμός ΑΕΠΟ και μ.ό. χρόνου αδειοδότησης ανά έτος.....	24
Πίνακας 4.2: Αριθμός ΑΕΠΟ και μέσος χρόνος αδειοδότησης ανά ομάδα έργου/δραστηριότητας με βάση την Υ.Α 1958/2012	27
Πίνακας 4.3: Αριθμός νέων, τροποποιήσεων και απορρίψεων ΑΕΠΟ.....	37
Πίνακας 5.1 Σύγκριση Αναρτημένων Αποφάσεων.....	43

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 2.1: Θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης (1986-σήμερα) (Παπακων/νου και Δημητρίου, 2023)	18
Εικόνα 3.1: Πύλη Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (www. https://eprm.ypern.gr/).	19
Εικόνα 3.2: Πεδία εισαγωγής δεδομένων ΗΠΜ για έργα κατηγορίας Α1 (www. https://eprm.ypern.gr/)	22
Εικόνα 3.3: Διαδικασία Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για έργα κατηγορίας Α1 (Κουλίδης Α., 2023)	23
Εικόνα 5.1: https://aero.ypeka.gr/	43

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1: Αριθμός αποφάσεων και μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά έτος.....	25
Διάγραμμα 4.2: Αριθμός αποφάσεων και μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά είδος	26
Διάγραμμα 4.3: Μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά έτος και είδος έργου	26
Διάγραμμα 4.4: Αριθμός αποφάσεων και μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά ομάδα έργου ..	28
Διάγραμμα 4.5: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων για την έκδοση ΑΕΠΟ κατηγορίας Α1	29
Διάγραμμα 4.6: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης ανά είδος έργου	30
Διάγραμμα 4.7: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 1 ^{ης} ομάδας.	31
Διάγραμμα 4.8: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 2 ^{ης} ομάδας.	32
Διάγραμμα 4.9: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 3 ^{ης} ομάδας.	32
Διάγραμμα 4.10: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 4 ^{ης} ομάδας	33
Διάγραμμα 4.11: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 5 ^{ης} ομάδας	33
Διάγραμμα 4.12: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 6 ^{ης} ομάδας	34
Διάγραμμα 4.13: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 7 ^{ης} ομάδας	34
Διάγραμμα 4.14: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 8 ^{ης} ομάδας	35
Διάγραμμα 4.15: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 9 ^{ης} ομάδας	35
Διάγραμμα 4.16: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 10 ^{ης} ομάδας	36
Διάγραμμα 4.17: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 11 ^{ης} ομάδας	36
Διάγραμμα 4.18: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων ανά έτος για νέες ΑΕΠΟ.....	38
Διάγραμμα 4.19: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων ανά έτος για τροποποιημένες ΑΕΠΟ	38
Διάγραμμα 4.20: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων ανά έτος απορριπτικές αποφάσεις	39

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η παρακολούθηση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α1 μέσω της καταγραφής της εξέλιξης της χρονικής διάρκειας έκδοσης Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) με βάση το Ν. 4014/2011 “Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων” όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Ν. 4685/2020 “Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις”.

Αρχικά γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση του ελληνικού και ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων και στη συνέχεια αναλύεται η μεθοδολογία συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων που καταγράφησαν. Έπειτα παρουσιάζεται η συλλογή των δεδομένων μέσω του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (ΗΠΜ) του Υπουργείου Ενέργειας όλων των αποφάσεων που είχαν αναρτηθεί στον ειδικό διαδικτυακό τόπο <https://epm.yper.gr/> στην κατηγορία “ΑΕΠΟ για Έργα/Δραστηριότητες Α1” για τη χρονική περίοδο 2018-2022 και έγινε καταγραφή του χρόνου όλων των επιμέρους φάσεων από την ημερομηνία υποβολής της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μέχρι και την έκδοση των αποφάσεων.

Στη συνέχεια έγινε στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων και σύγκριση μεταξύ τους προκειμένου να εξαχθούν τα σημαντικά συμπεράσματα ως προς τον αριθμό και τη χρονική διάρκεια έκδοσης αδειών ανά ομάδα κατηγορίας και είδους έργου. Επίσης έγινε σύγκριση των αποτελεσμάτων σε σχέση με το θεσμικό χρόνο αδειοδότησης.

Συνοπτικά από τη παρούσα διπλωματική εργασία (ΔΕ) φαίνεται ότι τα χρονοδιαγράμματα του νόμου δεν τηρούνται, ούτε στο συνολικό χρόνο αδειοδότησης, ούτε και στα επί μέρους στάδια. Οι αιτίες των καθυστερήσεων οφείλονται κυρίως στην αυξημένη διάρκεια των ενδιάμεσων φάσεων της διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες φορείς και τελευταίας γνωμοδότησης (Φάση ΙΙΙ) και της τελευταίας γνωμοδότησης και της έκδοσης της απόφασης (Φάση ΙV).

Τέλος από τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων διατυπώνονται προτάσεις για τη προσαρμογή και τη βελτίωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Απώτερος σκοπός της εργασίας είναι να συμβάλλει στον εξ ορθολογισμό της διαδικασίας αποκτώντας την πραγματική εικόνα της χρονικής διάρκειας αδειοδότησης και των επιμέρους σταδίων της, καθώς και να βοηθήσει τις αρμόδιες υπηρεσίες στον εντοπισμό των σταδίων που καθυστερούν τη διαδικασία με σκοπό τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Abstract

The subject of this thesis is the observation of the process for environmental authorization for works and activities of A1 category through the documentation and the time horizon of the issuing of the Environmental Terms Approval Decisions (ETAD) based on Law No. 4014/2011 “Environmental Licensing of Projects and Activities” as it was reformed by Law No. 4685/2020 “Modernization of environmental legislation, incorporation into Greek law of Directives 2018/844 and 2019/692 of the European Parliament and the Council, and other provisions”.

Initially there is a presentation of the Greek and European legislator framework of environmental licensing of projects and activities and then the methodology of data collection and analysis of the recorded data is presented. Then the data collection through the Electronic Environmental Registry (EER) is presented of the Ministry of Energy of all the decisions uploaded on the website <https://eprm.yopen.gr/> under the category 'ETAD for A1 Projects/Activities' for the period 2018-2022 and there was a documentation of the time frame between the date of submission of the Environmental Impact Study until the final issuance of the decisions.

In the next phase, a statistical process of the results and their comparison was implemented as to extract significant outcomes related to the number and the duration until the issuing of the permits divided into categories and type of work. Also, there was a comparison among the results in relation to the institutional time frame of licensing.

In short, through the present thesis project, it is shown that the legal time frames are not kept, not in the total licensing time, but also not in the stages in between individually. Delays are mainly attributed to the extended duration of intermediate phases of referral to advisory bodies and the last advisory opinion (Phase III), as well as the last advisory opinion and the issuance of the decision (Phase IV).

The final goal of this thesis is finally to contribute to the rationalization of the process by obtaining a realistic picture of the time duration and individual stages of licensing. It also aims to assist relevant authorities in identifying stages that cause delays in the process with the goal of improving the services provided.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“Η διαδικασία εκτίμησης των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση έργων και δραστηριοτήτων καθώς και την υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων, στοχεύει στο να αξιολογούνται αυτές όσο το δυνατόν πιο έγκαιρα πριν από τη λήψη των σχετικών αποφάσεων και να ενσωματώνεται η περιβαλλοντική διάσταση στις σχετικές αποφάσεις/εγκρίσεις. Με την παραπάνω διαδικασία και στο πλαίσιο των αρχών της πρόληψης και προφύλαξης, θεσπίζονται τα αναγκαία μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί μέσω των οποίων εξασφαλίζεται ότι το έργο/δραστηριότητα ή το σχέδιο/πρόγραμμα θα υλοποιηθεί με βάση τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης” (www.yrep.gov.gr). Όταν το περιβάλλον λαμβάνεται εκ των προτέρων υπόψη, εισάγονται ανάλογες και ισόρροπες πρόνοιες στο σχεδιασμό. Εξασφαλίζεται με τον τρόπο αυτό εξαρχής η περιβαλλοντική συμβατότητα της αναπτυξιακής πορείας και η αποφυγή πρόκλησης σημαντικών επιπτώσεων.

Μία σημαντική θετική συνέπεια της έκθεσης των περιβαλλοντικών κινδύνων, είναι η δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης. Η διάθεση στο κοινό της γνώσης για τις ενδεχόμενες δυσμενείς αλλαγές αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη δίκαιη αντιμετώπιση των βλαπτομένων και για τη μείωση των κοινωνικών προστριβών και δικαστικών ενστάσεων, που μπορούν να επιφέρουν σημαντικό κόστος και καθυστέρηση των έργων. Επομένως η διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής και για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης καθώς στοχεύει στην υλοποίηση έργων και δραστηριοτήτων με τις λιγότερο επιβαρυντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η πολυπλοκότητα των υπό εξέταση έργων και δραστηριοτήτων οδηγεί σε πολλές περιπτώσεις σε καθυστερήσεις και αντικρουόμενες γνωμοδοτήσεις από την πλευρά της διοίκησης με αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής τους αδειοδότησης. Για το λόγο η συνεχής βελτίωση των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης είναι ένα αναγκαίο μέτρο για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

1.1 Αντικείμενο της Εργασίας

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η εκτίμηση της χρονικής διάρκειας έκδοσης Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α1 με βάση το Ν. 4014/2011 όπως αυτός τροποποιήθηκε με το Ν. 4685/2020.

Στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι να συμβάλει στη βελτίωση των διαδικασιών της περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων, μέσω της καταγραφής της χρονικής εξέλιξης έκδοσης Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α1 με βάση τα στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί στο Ηλεκτρονικό

Περιβαλλοντικό Μητρώο (ΗΠΜ). Απώτερος σκοπός της εργασίας είναι να συμβάλλει στον εξορθολογισμό της διαδικασίας αποκτώντας την πραγματική εικόνα της χρονικής διάρκειας αδειοδότησης και των επιμέρους σταδίων της, καθώς και να βοηθήσει τις αρμόδιες υπηρεσίες στον εντοπισμό των σταδίων που καθυστερούν τη διαδικασία με σκοπό τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε περιλαμβάνει τα στάδια της καταγραφής και της ανάλυσης και της αξιολόγησης. Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε συλλογή δεδομένων μέσω του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (ΗΠΜ) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) όλων των αποφάσεων που είχαν αναρτηθεί στον ειδικό διαδικτυακό τόπο <https://eprm.ypen.gr/> στην κατηγορία “ΑΕΠΟ για Έργα/Δραστηριότητες Α1” για τη χρονική περίοδο 2018-2022 και έγινε καταγραφή του χρόνου όλων των επιμέρους φάσεων από την ημερομηνία υποβολής της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μέχρι και την έκδοση των αποφάσεων.

Τα δεδομένα αφορούν σε έργα πανελλαδικής κλίμακας και όλων των ομάδων (1η , 2η , ..., 12η) με βάση την ΥΑ 1958/2012, όπως αυτή έχει τροποποιηθεί από την Υ.Α. 20741/2012, (ΦΕΚ 1565/Β/8.5.2012) «Τροποποίηση της 1958/13.12.2012 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011 (209/Α)» (21/Β)», την Υ.Α. οικ.166476/2013, (ΦΕΚ 595/Β/14.3.2013) «Τροποποίηση της υπ’ αριθ. 1958/13.1.2012 (ΦΕΚ 21/Β) απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 §4 του Ν. 4014/21.9.2011 (ΦΕΚ 209/Α)», όπως τροποποιήθηκε από την υπ’ αριθμό 20741/8.5.2012, (ΦΕΚ 1565/Β) όμοιά της», την Υ.Α. Οικ.: 65150/1780/2013, (ΦΕΚ 3089/Β/4.12.2013) «Αντικατάσταση του Παραρτήματος VII της ΥΑ 1958/2012 «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.09.2011 (ΦΕΚ. 209/Α/2011)» (21/Β), όπως ισχύει», την Υ.Α. οικ.173829/2014, (ΦΕΚ 2036/Β/25.7.2014) «Τροποποίηση της υπ’ αριθ. 1958/2012 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (21/Β), με την οποία κατατάσσονται τα δημόσια και ιδιωτικά έργα και δραστηριότητες σε κατηγορίες και υποκατηγορίες, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του Ν. 4014/2011 (209/Α), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ως προς την κατάταξη ορισμένων έργων και δραστηριοτήτων της 2ης, 6ης, 9ης και 12ης Ομάδας», την Υ.Α. ΔΙΠΑ/οικ.37674/2016, (ΦΕΚ 2471/Β/10.8.2016) «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει» και την Υ.Α. οικ. 92108/1045/Φ.15/2020 (ΦΕΚ 3833/Β’ 9.9.2020) Κατάταξη στις κατηγορίες της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4014/2011 (Α’ 209), των μεταποιητικών και συναφών δραστηριοτήτων που προβλέπονται στις διατάξεις της υπό στοιχεία 3137/191/Φ.15/21-3-2012 (Β’ 1048) κοινής υπουργικής απόφασης, όπως ισχύει, σύμφωνα με τις προβλέψεις της παρ. 9α του άρθρου 20 του ν. 3982/2011 (Α’ 143).

Στη συνέχεια έγινε ανάλυση των δεδομένων προκειμένου να εξαχθούν αποτελέσματα για τα οποία θα είναι δυνατή η περαιτέρω επεξεργασία τους και η μεταξύ τους σύγκριση προκειμένου να εξαχθούν τα σημαντικά συμπεράσματα ως προς τον αριθμό και τη χρονική διάρκεια έκδοσης αδειών ανά ομάδα κατηγορίας και είδους έργου. Επίσης έγινε σύγκριση των αποτελεσμάτων σε σχέση με τα χρονικά περιθώρια όπως αυτά περιγράφονται στο θεσμικό πλαίσιο για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων.

Με βάση τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση έγινε προσπάθεια προσδιορισμού του υφιστάμενου χρονικού διαστήματος που είναι απαραίτητο για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάλογα με την κατηγορία του έργου, το φορέα υλοποίησης καθώς και τις γνωμοδοτούσες υπηρεσίες και φορείς προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν καθυστερήσεις και να εκτιμηθούν οι πιθανοί λόγοι αυτών. Τέλος από τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων διατυπώνονται προτάσεις για τη προσαρμογή και τη βελτίωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας χρησιμοποιήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές, νομοθετικά κείμενα και διαδικτυακές πηγές.

1.2 Δομή της Εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελείται από 5 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο είναι εισαγωγικό όπου γίνεται αναφορά στο αντικείμενο, το στόχο, τη μεθοδολογία και τη δομή της εργασίας.

Στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση του ελληνικού και ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου περιβαλλοντικής αδειοδότησης για έργα και δραστηριότητες.

Στο 3^ο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων που αναλύθηκαν στη παρούσα διπλωματική εργασία για την εκτίμηση του χρόνου ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων της κατηγορίας Α1.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ανάλυση των δεδομένων και συγκεκριμένα προσδιορίζεται ο μέσος χρόνος αδειοδότησης για το σύνολο των έργων που αναλύθηκαν με βάση τα στοιχεία του ΗΠΜ για την περίοδο 2018-2022, ανάλογα με το είδος του έργου ανά έτος. Στη συνέχεια έγινε συγκριτική ανάλυση των επιμέρους φάσεων αδειοδότησης ανά είδος και ομάδα έργου.

Στο 5^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

2.1 Ευρωπαϊκή Νομοθεσία Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης

Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι η διαδικασία αξιολόγησης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός έργου ή μιας δραστηριότητας. Στη περίπτωση του σχεδίου ή προγράμματος η διαδικασία γίνεται σε επίπεδο στρατηγικής εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ο σκοπός της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι να αποφευχθεί η πρόκληση σημαντικών συνεπειών από την κατασκευή και λειτουργία των έργων διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό τον μεγαλύτερο βαθμό προστασίας του περιβάλλοντος. Μέσω της συγκεκριμένης διαδικασίας και στο πλαίσιο των αρχών της πρόληψης και προφύλαξης, θεσπίζονται τα αναγκαία μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί με τους οποίους διασφαλίζεται ότι το έργο/δραστηριότητα θα υλοποιηθεί με βάση τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

- ο **Οδηγία 85/337/ΕΟΚ**

Το 1985 με την Κοινοτική Οδηγία 85/337/ΕΟΚ καθιερώθηκε για πρώτη φορά η εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον. Με την ανωτέρω οδηγία εισήχθησαν οι αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον όλων των τεχνικών διαδικασιών σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσο το δυνατό πιο έγκαιρα.

- ο **Οδηγία 97/11/ΕΚ**

Η εν λόγω οδηγία αποτελεί τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ με τα κυριότερα σημεία τροποποίησης να είναι: α) η προσθήκη περισσότερων κατηγοριών έργων που θα υπόκεινται σε υποχρεωτική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, προσδιορισμός και βελτίωση περιεχομένου των ΜΠΕ και β) η θέσπιση διαδικασίας αξιολόγησης της ποιότητας αυτών.

- ο **Οδηγία 2001/42/ΕΚ**

Πρόκειται για την οδηγία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) και αφορά σε σχέδια και προγράμματα τα οποία υπόκεινται σε περιβαλλοντική εκτίμηση κατά την εκπόνησή τους και πριν από την έγκρισή τους. Η οδηγία προβλέπει συγκεκριμένη διαδικασία και βήματα που πρέπει να ακολουθούνται κατά την αξιολόγηση ενός σχεδίου ή προγράμματος στο οποίο εμπίπτει.

- ο **Οδηγία 2003/35/ΕΚ**

Αποτελεί τη δεύτερη τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ και είχε ως κύριο σημείο ενσωμάτωση της ενημέρωσης και συμμετοχής του κοινού στη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

ο **Οδηγία 2009/31/ΕΚ**

Αποτελεί την τρίτη τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ και είχε ως κύριο σημείο την προσθήκη έργων που αφορούσαν στη μεταφορά και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς.

ο **Οδηγία 2011/92/ΕΕ**

Η εν λόγω οδηγία αποτελεί ένα ενιαίο κωδικοποιημένο κείμενο της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ και των τροποποιήσεών της. Η οδηγία καθορίζει τη διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία διασφαλίζει την αξιολόγηση έργων που είναι δυνατόν να επηρεάσουν σημαντικά το περιβάλλον, πριν από την έγκρισή τους. Εναρμόνισε την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων με την καθιέρωση ελάχιστων απαιτήσεων (για τον τύπο των έργων που πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση, τις κύριες υποχρεώσεις του κυρίου του έργου, το περιεχόμενο της εκτίμησης και τη συμμετοχή των αρμοδίων αρχών και του κοινού), και συμβάλλοντας στη βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας (Τολέρης & Κουλίδης, 2013).

ο **Οδηγία 2014/52/ΕΕ**

Αποτελεί τροποποίηση της οδηγίας 2011/92/ΕΕ και είναι η ισχύουσα οδηγία για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Σύμφωνα με τον Mayer (2016) οι σημαντικότερες τροποποιήσεις είναι:

- Εισάγεται νέος ορισμός του όρου «εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων».
- Προστίθενται στις εξαιρέσεις για την εφαρμογή της οδηγίας εκτός από τα έργα άμυνας και τα έργα αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών πολιτικής προστασίας.
- Δίνεται η δυνατότητα συντονισμού της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όταν υπάρχει υποχρέωση και από άλλη οδηγία της ΕΕ.
- Απλοποιείται η ελεγκτική διαδικασία που καθορίζει αν απαιτείται ΜΠΕ και πλέον οι εν λόγω αποφάσεις πρέπει να είναι αιτιολογημένες βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων.
- Εισάγονται χρονοδιαγράμματα για τις τελικές αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται εντός 90 ημερών από την υποβολή του συνόλου των απαιτούμενων πληροφοριών, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων.
- Βελτιώνεται η πληρότητα και η ποιότητα των ΜΠΕ, με τον καθορισμό των ελάχιστων πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνουν και την υποχρέωση σύνταξης και αξιολόγησής τους από ειδικούς μελετητές και εμπειρογνώμονες.
- Ενδυναμώνεται η διαδικασία της διαβούλευσης τόσο με τις αρμόδιες αρχές όσο και με το ενδιαφερόμενο κοινό. Τα κράτη - μέλη πρέπει να ορίζουν τις αρχές στις οποίες διαβιβάζονται οι ΜΠΕ και οι απαραίτητες πληροφορίες θα πρέπει να

διατίθενται σε ψηφιακή μορφή μέσω μίας τουλάχιστον διαδικτυακής πύλης. Επίσης θα πρέπει να προβλέπονται εύλογα χρονοδιαγράμματα για την ενημέρωση τόσο των αρμόδιων αρχών όσο και του κοινού, ενώ η δημόσια διαβούλευση θα πρέπει να διαρκεί τουλάχιστον 30 ημέρες. Τέλος τα αποτελέσματα της διαβούλευσης θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη στο πλαίσιο της διαδικασίας αδειοδότησης.

- Καθορίζεται το περιεχόμενο των αποφάσεων έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, οι οποίες θα πρέπει πλέον να περιλαμβάνουν και τις διαδικασίες παρακολούθησης της τήρησης αυτών.

Σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/52/ΕΕ τα κράτη-μέλη πρέπει να έχουν ολοκληρώσει την ενσωμάτωση των παραπάνω τροποποιήσεων στα νομοθετικά τους πλαίσια μέχρι τις 16 Μαΐου 2017.

2.2 Ελληνική Νομοθεσία Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης

ο N.1650/86

Σύμφωνα με τη Κοινοτική Οδηγία 85/337/ΕΟΚ “για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον” η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων γινόταν υποχρεωτική για όλα τα κράτη μέλη της ΕΟΚ. Η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με το ευρωπαϊκό δίκαιο έγινε με το νόμο 1650/86 “Περί προστασίας του περιβάλλοντος από έργα και δραστηριότητες” και αποτελεί το θεμέλιο λίθο στον οποίο στηρίχθηκε η περιβαλλοντική νομοθεσία της χώρας. Με το νόμο αυτό έγινε η κατηγοριοποίηση και κατάταξη των έργων και δραστηριοτήτων, η απαίτηση της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων και το περιεχόμενο των μελετών. Σύμφωνα με τον Ν. 1650/86, τα δημόσια και ιδιωτικά έργα και οι δραστηριότητες κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον.

ο N.3010/2002

Με το νόμο αυτό έγινε εναρμόνιση του Ν.1650/1986 με τις οδηγίες 97/11 και 96/61 και κύρια σημεία διαφοροποίησης ήταν οι μεταβατικές διατάξεις για τις διαδικασίες προέγκρισης χωροθέτησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Ο νόμος συμπληρώθηκε με τις ακόλουθες Κ.Υ.Α:

- ο Κ.Υ.Α. 15393/2002 όπου έγινε η κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες,
- ο Κ.Υ.Α. 11014/2003 σχετικά με τη διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης(Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων,
- ο Κ.Υ.Α. 37111/2003 για το καθορισμό του τρόπου ενημέρωσης και συμμετοχής του κοινού κατά την διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων.
- ο Κ.Υ.Α. 25535/2002 “Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας των έργων και δραστηριοτήτων που κατατάσσονται στην υποκατηγορία 2 της Α' κατηγορίας σύμφωνα με την υπ' αρ. ΗΠ 15393/2332/2002 ΚΥΑ «κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων σε κατηγορίες κ.λπ» (1022/Β)”

- Κ.Υ.Α. οικ. 145799/2005 “Συμπλήρωση της υπ’ αριθ. Η.Π. 15393/2332/2002 (1022/Β/5-8-2002) κοινής υπουργικής απόφασης, Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθ. 3 του ν. 1650/86 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθ. 1 του ν. 3010/02 «εναρμόνιση του ν. 1650/86 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ κ.α. (91/Α)”
- Κ.Υ.Α. 107017/2006 “Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001”
- Κ.Υ.Α. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 126880/2007 “ Συμπλήρωση της υπ’ αριθμό Η.Π. 15393/2332/2002 (ΦΕΚ 1022/Β/5.8.2002) κοινής υπουργικής απόφασης, κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, σύμφωνα με το άρθ. 3 του ν. 1650/1986 (160/Α) όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 «Εναρμόνιση του ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ κ.α. (91/Α)”

○ **N.4014/2011**

Με το Ν.4014/2011 “Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων” έγινε νέα κωδικοποίηση των διαδικασιών της περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων και αποτελεί τη βάση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου. Σύμφωνα με το νέο νόμο τα έργα και οι δραστηριότητες με πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: Α1 (πολύ σημαντικές), Α2 (σημαντικές) και Β (τοπικού χαρακτήρα). Τα έργα κατηγορίας Β που έχουν τοπικές επιπτώσεις στο περιβάλλον δεν υπόκεινται στη διαδικασία εκπόνησης μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αλλά εφαρμόζονται Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) και λαμβάνουν άμεσα περιβαλλοντικούς όρους περιορίζοντας σημαντικά το φόρτο προς τη διοίκηση. Άλλα βασικά σημεία του νόμου ήταν:

- Η αύξηση **διάρκειας ισχύος ΑΕΠΟ σε δέκα (10) έτη,**
- Η **παράταση των ισχυουσών ΑΕΠΟ,**
- Τα **αυστηρά χρονοδιαγράμματα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας** περιβαλλοντικής αδειοδότησης,
- Η **κατάργηση αλληλεπικαλυπτόμενων αδειοδοτήσεων**
- Η **κατάργηση συν-υπογραφής** και από συναρμόδια υπουργεία για την έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων
- Ο **καθορισμός και τυποποίηση του περιεχομένου των ΜΠΕ,**
- Η δημιουργία **Μητρώου πιστοποιημένων αξιολογητών ΜΠΕ**
- Η θεσμοθέτηση **Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (ΗΠΜ)**
- Η **ενίσχυση διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης** και γνωμοδοτήσεων
- Η **θέσπιση Συμβουλίων Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΚΕΣΠΑ, ΠΕΣΠΑ)**

Ο νόμος συμπληρώθηκε με τις ακόλουθες Κ.Υ.Α:

- Κ.Υ.Α. 1958/2012 “ Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011”
- Κ.Υ.Α. 21398/2012 “ Ίδρυση και λειτουργία ειδικού δικτυακού τύπου για την ανάρτηση των αποφάσεων έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ), των αποφάσεων ανανέωσης ή τροποποίησης ΑΕΠΟ, σύμφωνα με το άρθρο 19α του Νόμου 4014/2011”
- Κ.Υ.Α. 21697/2012 “Συγκρότηση κεντρικού συμβουλίου περιβαλλοντικής αδειοδότησης (ΚΕΣΠΑ) σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του Ν. 4014/2011 (209/Α)”
- Κ.Υ.Α. 20741/2012 “Τροποποίηση της 1958/13.12.2012 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011 (209/Α)» (21/Β)”
- Κ.Υ.Α. 48963/2012 “Προδιαγραφές περιεχομένου Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Α.Ε.Π.Ο.) για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α της υπ’ αριθμ. 1598/13.1.12 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (21/Β), όπως ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 2 §7 του Ν. 4014/11 (209/Α)”
- Κ.Υ.Α. 15277/2012 “Εξειδίκευση διαδικασιών για την ενσωμάτωση στις Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων ή στις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις της προβλεπόμενης από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας έγκρισης επέμβασης, για έργα και δραστηριότητες κατηγοριών Α και Β της υπουργικής απόφασης με αριθμ. 1958/2012 (ΦΕΚ 21/Β/13.1.2012), σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 4014/2011”
- Κ.Υ.Α. 166476/2013 “Τροποποίηση της υπ. αριθ. 1958/13.1.2012 (ΦΕΚ 21/Β) απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 §4 του Ν. 4014/21.9.11 (ΦΕΚ 209/Α)», όπως τροποποιήθηκε από την υπ. αριθμό 20741/8.5.2012, (ΦΕΚ 1565/Β) όμοιά της”
- Κ.Υ.Α. 167563/2013 “Εξειδίκευση των διαδικασιών και των ειδικότερων κριτηρίων περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων και δραστηριοτήτων των άρθρων 3, 4, 5, 6 και 7 του Ν. 4014/2011, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παράγραφος 13 αυτού, των ειδικών εντύπων των ανωτέρω διαδικασιών, καθώς και κάθε άλλου σχετικού με τις διαδικασίες αυτές θέματος”
- Κ.Υ.Α. 52983/2013 “Προδιαγραφές της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για έργα και δραστηριότητες της κατηγορίας Β του άρθρου 10 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής»”
- Κ.Υ.Α. 65150/2013 “Αντικατάσταση του Παραρτήματος VII της ΥΑ 1958/2012 «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες

και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.09.2011 (ΦΕΚ. 209/Α/2011)» (21/Β), όπως ισχύει”

- Κ.Υ.Α. 170545/2013 “Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) για έργα και δραστηριότητες της κατηγορίας Β΄ της 3ης Ομάδας «Λιμενικά έργα» του παραρτήματος ΙΙΙ της υπ’ αριθμ. 1958/2012 υπουργικής απόφασης (21/Β), όπως εκάστοτε ισχύει”
- Κ.Υ.Α. 1649/45/2014 “Εξειδίκευση των διαδικασιών γνωμοδοτήσεων και τρόπου ενημέρωσης του κοινού και συμμετοχής του ενδιαφερόμενου κοινού στη δημόσια διαβούλευση κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α΄ της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υπ’ αριθμ. 1958/2012 (ΦΕΚ 21/Α), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 9 του ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α), καθώς και κάθε άλλης σχετικής λεπτομέρειας”
- Κ.Υ.Α. 170225/2014 “Εξειδίκευση των περιεχομένων των φακέλων περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α΄ της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με αρ. 1958/2012 (21/Β) όπως ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 4014/2011 (209/Α), καθώς και κάθε άλλης σχετικής λεπτομέρειας”
- Κ.Υ.Α. 173829/2014 “Τροποποίηση της υπ’ αριθ. 1958/2012 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (21/Β), με την οποία κατατάσσονται τα δημόσια και ιδιωτικά έργα και δραστηριότητες σε κατηγορίες και υποκατηγορίες, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του Ν. 4014/2011 (209/Α), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ως προς την κατάταξη ορισμένων έργων και δραστηριοτήτων της 2ης, 6ης, 9ης και 12ης Ομάδας”
- Κ.Υ.Α. 30651/2014 “Εξειδίκευση των προδιαγραφών, του τρόπου παροχής και συντήρησης, των διαδικασιών και αδειών ηλεκτρονικής πρόσβασης και εισαγωγής πληροφοριών καθώς και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για την οργάνωση, υλοποίηση και λειτουργία του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (ΗΠΜ), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 18 παράγραφος 5 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α)”
- Κ.Υ.Α. 37674/2016 “ Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011) όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει”
-

○ **N.4685/2020**

Με το νόμο 4685/2020 “Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις” τροποποιήθηκε ο Ν.4014/2011 με τις κυριότερες τροποποιήσεις να είναι οι εξής:

- Αύξηση της διάρκειας ισχύος των ΑΕΠΟ σε δεκαπέντε (15) έτη,

- Μείωση του χρόνου ολοκλήρωσης των διαδικασιών έκδοσης ΑΕΠΟ έργων ή δραστηριοτήτων υποκατηγορίας Α1 και Α2,
- Τροποποίηση των περιεχόμενων των φακέλων ανανέωσης και τροποποίησης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης,
- Τροποποίηση των μελών των συμβουλίων ΚΕΣΠΑ και ΠΕΣΠΑ,
- Δυνατότητα αίτησης για σύγκληση ΚΕΣΠΑ ή ΠΕΣΠΑ, παράστασης κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου ή υποβολής υπομνήματος απόψεων στο Συμβούλιο από τον φορέα του έργου ή της δραστηριότητας,
- Ενεργοποίηση του Μητρώου εξειδικευμένων αξιολογητών από τον ιδιωτικό τομέα,
- Διακίνηση των απαιτούμενων εγγράφων αδειοδότησης αποκλειστικά ηλεκτρονικά μέσω του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (ΗΠΜ),
- Δημιουργία του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) με 24 αποκεντρωμένες Μονάδες Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΜΔΠΠ) στον οποίο συγχωνεύτηκαν οι 36 Φορέων Προστατευόμενων Περιοχών, ώστε να υιοθετηθεί ένα πιο αποτελεσματικό διαχείρισης των 446 προστατευόμενων περιοχών της χώρας,
- Οι ΑΕΠΟ και οι ΠΠΔ κάθε έργου ή της δραστηριότητας είναι ανεξάρτητες του φορέα και ισχύουν για τον νέο κύριο ή φορέα χωρίς την έκδοση Απόφασης Τροποποίησης περιβαλλοντικών όρων.

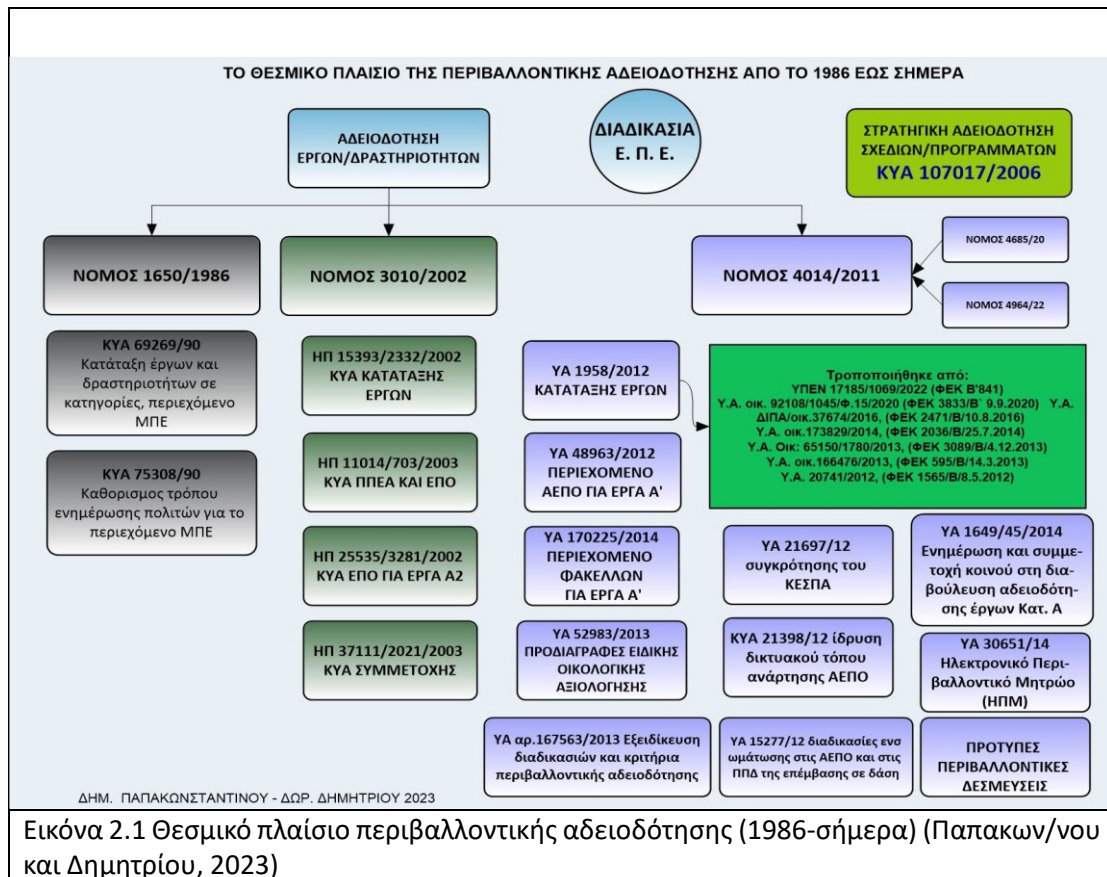
Ο νόμος συμπληρώθηκε με τις ακόλουθες Κ.Υ.Α:

- Κ.Υ.Α. οικ. 92108/1045/Φ.15/2020 “Κατάταξη στις κατηγορίες της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4014/2011 (Α’ 209), των μεταποιητικών και συναφών δραστηριοτήτων που προβλέπονται στις διατάξεις της υπό στοιχεία 3137/191/Φ.15/21-3-2012 (Β’ 1048) κοινής υπουργικής απόφασης, όπως ισχύει, σύμφωνα με τις προβλέψεις της παρ. 9α του άρθρου 20 του ν. 3982/2011 (Α’ 143)”
- Κ.Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022 “ Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπό στοιχεία ΔΙΠΑ/οικ.37674/27-7-2016 υπουργικής απόφασης «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4014/21.9.2011 (Α’ 209), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει» (Β’ 2471)”

Στην Εικόνα 2.1 παρουσιάζεται το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης από το 1986 έως και σήμερα.

Επιπρόσθετα τέθηκαν αποκλειστικές προθεσμίες για την ολοκλήρωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το νέο νόμο, για έργα κατηγορίας Α1, ο θεσμικός χρόνος έκδοσης ΑΕΠΟ ανέρχεται σε 71-91 εργάσιμες ημέρες:

- 10 ημέρες για έλεγχο τυπικής πληρότητας φακέλου ΜΠΕ,
- 1 ημέρα για αποστολή φακέλου σε φορείς,
- 30 ημέρες για συλλογή γνωμοδοτήσεων,
 - Αν χρειάζεται ΚΕΣΠΑ εντός 20 ημερών,
- 20 ημέρες για αξιολόγηση γνωμοδοτήσεων και
- 10 ημέρες για έκδοση ΑΕΠΟ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α1

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την αποδελτίωση των δεδομένων του ηλεκτρονικού περιβαλλοντικού μητρώου (ΗΠΜ) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) (Εικόνα 3.1). Οι αποφάσεις που αναλύθηκαν είναι αναρτημένες στον ειδικό διαδικτυακό τόπο <https://erpm.yren.gr/> στην κατηγορία “ΑΕΠΟ για Έργα/Δραστηριότητες Α1” για έργα και δραστηριότητες με πολύ σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον που εμπίπτουν στην Α1 κατηγορία. Συγκεκριμένα η κατηγορία «ΑΕΠΟ για έργα/δραστηριότητες Α1» επιλέγεται από τους Φορείς Έργων/Δραστηριοτήτων είτε νέων, είτε εκείνων όπου – εκτιμάται - ότι έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις/τροποποιήσεις, σχετικά με το αρχικώς αδειοδοτημένο έργο. Οι αποφάσεις που αναλύθηκαν είναι συνολικά 208 και αφορούν στα έτη 2018, 2019, 2020, 2021 και 2022.

Έργο / Δραστηριότητα	Αναζήτηση:	Ημερομηνία υποβολής	Κατάσταση	
ΜΠΕ για την τροποποίηση του υφιστάμενου ξενοδοχείου Lyttos Beach Hotel και τη λειτουργία του ως 5 ^η με συνολική δυναμικότητα 1809 κλίνες εντός γηπέδου 231.536,64 τ.μ.δ		28/09/2023 13:50	Ολοκλήρωση	
ΦΣΠΜΕ συνολικής ισχύος 400 ΜW στις θέσεις «Παλαίρι», «Καυλάκι», «Δραγάσια», «Καμίνια», «Γλέπη», «Σβάρος», «Κίτς», «Αμυδιές», «Μπαιτανί», «Αφροισμός», «Κουτασιωμένης», «Παλαίρι», «Κοντομάρκα»...	2307981916	ΥΠΕΝ/ ΔΙΠΑ/80354/5259/27.07.2023	24/07/2023 16:23	Ολοκλήρωση
Ε65: Τροποποίηση 137*550 - 181*000	2307977716	Φ9.18/222982/17.7.2023 (ΔΙΠΑ/77296/507/18.7.2023)	14/07/2023 14:12	Ολοκλήρωση
Μ.Π.Ε. για την τροποποίηση και την παράταση ισχύος της υπ' αριθ. 76165/3.11.15 ΑΕΠΟ του υφιστάμενου ξενοδοχείου 4 ^η υπό την επωνυμία «ΑΚΤΗ».	2306967916	68971/4543	23/06/2023 22:45	Ολοκλήρωση
Ε65 - Τροποποίηση υποτιμής Χ.Θ. 111*500 - 137*550	2306964210	192212/16.6.2023 (ΔΙΠΑ/66359/4408/19.6.2023)	15/06/2023 15:11	Ολοκλήρωση
Συνολικό έργο Οργανισμού Λιμένας Πειραιά Α.Ε. (λειτουργία λιμένα Πειραιά και κατασκευή και λειτουργία έργων βελτίωσης και επέκτασής του)	2306963618	ΥΠΕΝ/ ΔΙΠΑ/68568/4523/23.6.2023	13/06/2023 13:13	Ολοκλήρωση

Εικόνα 3.1 Πύλη Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου ([www. https://erpm.yren.gr/](https://erpm.yren.gr/))

Με βάση τα δεδομένα του ΗΠΜ δημιουργήθηκε μια βάση δεδομένων για ΑΕΠΟ κατηγορίας Α1 όπου για κάθε απόφαση καταγράφησαν τα εξής στοιχεία (Εικόνα 3.2):

- Ο τίτλος του έργου
- Ο φορέας του έργου
- Η ομάδα έργου, σύμφωνα με την ΥΑ 1958/2012
- Το είδος του έργου (Δημόσιο ή Ιδιωτικό)
- Η περιοχή παρέμβασης του έργου

- Η ημερομηνία υποβολής της ΜΠΕ από το φορέα του έργου στο ΗΠΜ
- Η ημερομηνία που ολοκληρώθηκε ο έλεγχος πληρότητας
- Η ύπαρξη συμπληρωματικών στοιχείων ή αντιγράφων της ΜΠΕ που ζητήθηκαν από την αδειοδοτούσα αρχή
- Η ημερομηνία διαβίβασης της ΜΠΕ στους γνωμοδοτούντες φορείς
- Η ημερομηνία της τελευταίας γνωμοδότησης
- Ο φορέας που εξέδωσε τη τελευταία γνωμοδότηση
- Η ημερομηνία γνωμοδότησης του Συμβουλίου Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΚΕΣΠΑ ή ΠΕΣΠΑ), εφόσον υπάρχει
- Η ημερομηνία έκδοσης της ΑΕΠΟ
- Παρατηρήσεις ως προς τη διαδικασία αδειοδότησης και καταγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών παρέμβασης.

ΑΕΠΟ για Έργα/Δραστηριότητες Α1

Τα πεδία που σημειώνονται με αστερίσκο (*) είναι υποχρεωτικά.

Πληροφορίες αιτήματος

Τίτλος Έργου ή Δραστηριότητας: Έργο Αγωγού Ποσειδών - Χερσαίο Τμήμα

Σύντομος Τίτλος Έργου ή Δραστηριότητας: Χερσαίο Τμήμα του Αγωγού Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης ΠΟΣΕΙΔΩΝ (Κήφου, Π.Ε. Έβρου - Φλωροβούνι, Π.Ε. Θεσπρωτίας)

Αριθμός πρωτοκόλλου υποβολής: ΔΠΠΑ 50500/1036/31.7.2018

Κατάσταση αίτησης: Υποβολή Έλεγχος πληρότητας Διαβούλευση/Γνωμοδοτήσεις Τελική αξιολόγηση Ολοκλήρωση

Ημερομηνία υποβολής: 2018-11-05 15:04:27

ΠΕΤ: 1811002110

Φορέας Έργου ή Δραστηριότητας: ΥΠΟΒΑΛΕΣΣΙΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΙΤΑΛΙΑΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝ Α.Ε.

Ανάθεση σε: ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΒΗΣ

Αρμόδια Περιβαλλοντική Αρχή

Φορέας Έργου ή Δραστηριότητας

Ανάθεση σε: ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΒΗΣ

Αρμόδια Περιβαλλοντική Αρχή

Φορέας Έργου ή Δραστηριότητας

Περιβαλλοντικός Μελετητής Έργου ή Δραστηριότητας

Κατάσταση Έργου ή Δραστηριότητας

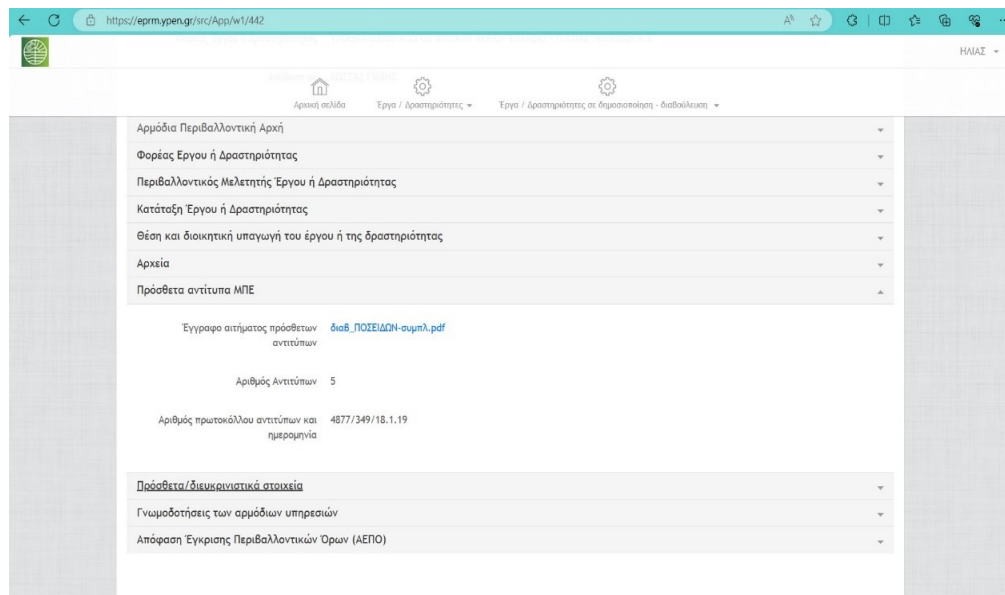
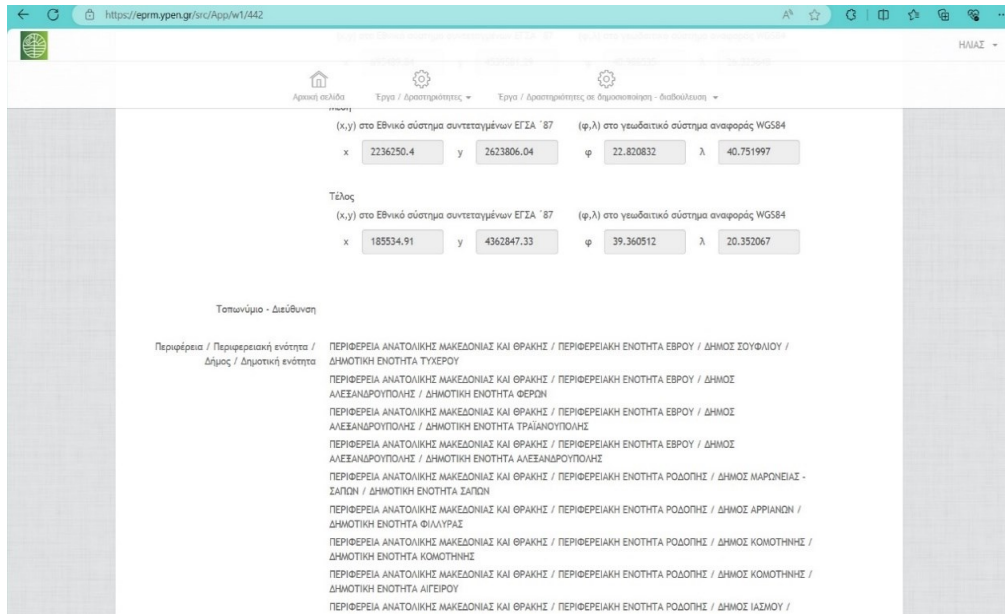
Κατάσταση Έργου / Δραστηριότητας - Κύρια: Ομάδα 11η: Μεταφορά ενέργειας, καυσίμων και χημικών ουσιών / Αγωγοί καυσίμων εθνικής σημασίας ή ενταγμένοι στα ευρωπαϊκά ή διεθνή δίκτυα και υποστηρικτικές τους εγκαταστάσεις

Κατάσταση Έργου / Δραστηριότητας - Δευτερεύουσα

Κατηγορία / Υποκατηγορία Έργου ή Δραστηριότητας: Α1

A/A (1-226)

Θέση και διοικητική υπαγωγή του έργου ή της δραστηριότητας

Υπηρεσία	Αξιολόγηση	Γνωμοδότηση	Αρ. Πρωτ. εγγράφου και ημερομηνία	Συμπληρωματικά στοιχεία
Περιφερειακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΠΕΧΩΠ) ΠΕ Ημαθίας	Αναμονή γνωμοδότησης			
Περιφερειακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΠΕΧΩΠ) ΠΕ Θεσσαλονίκης	Γνωμοδοτούμε θετικά με όρους - προϋποθέσεις	ΠΕΧΩΠ Θεσ-κης Δ9.pdf	63983/20.6.2019	
Περιφερειακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΠΕΧΩΠ) ΠΕ Κιλκίς	Αναμονή γνωμοδότησης			
Περιφερειακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΠΕΧΩΠ) ΠΕ Σερρών	Γνωμοδοτούμε θετικά με όρους - προϋποθέσεις	ΠΕΧΩΠ Σερρών.pdf	1482/29.3.2019	
Περιφερειακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΠΕΧΩΠ) ΠΕ Κοζάνης	Αναμονή γνωμοδότησης			

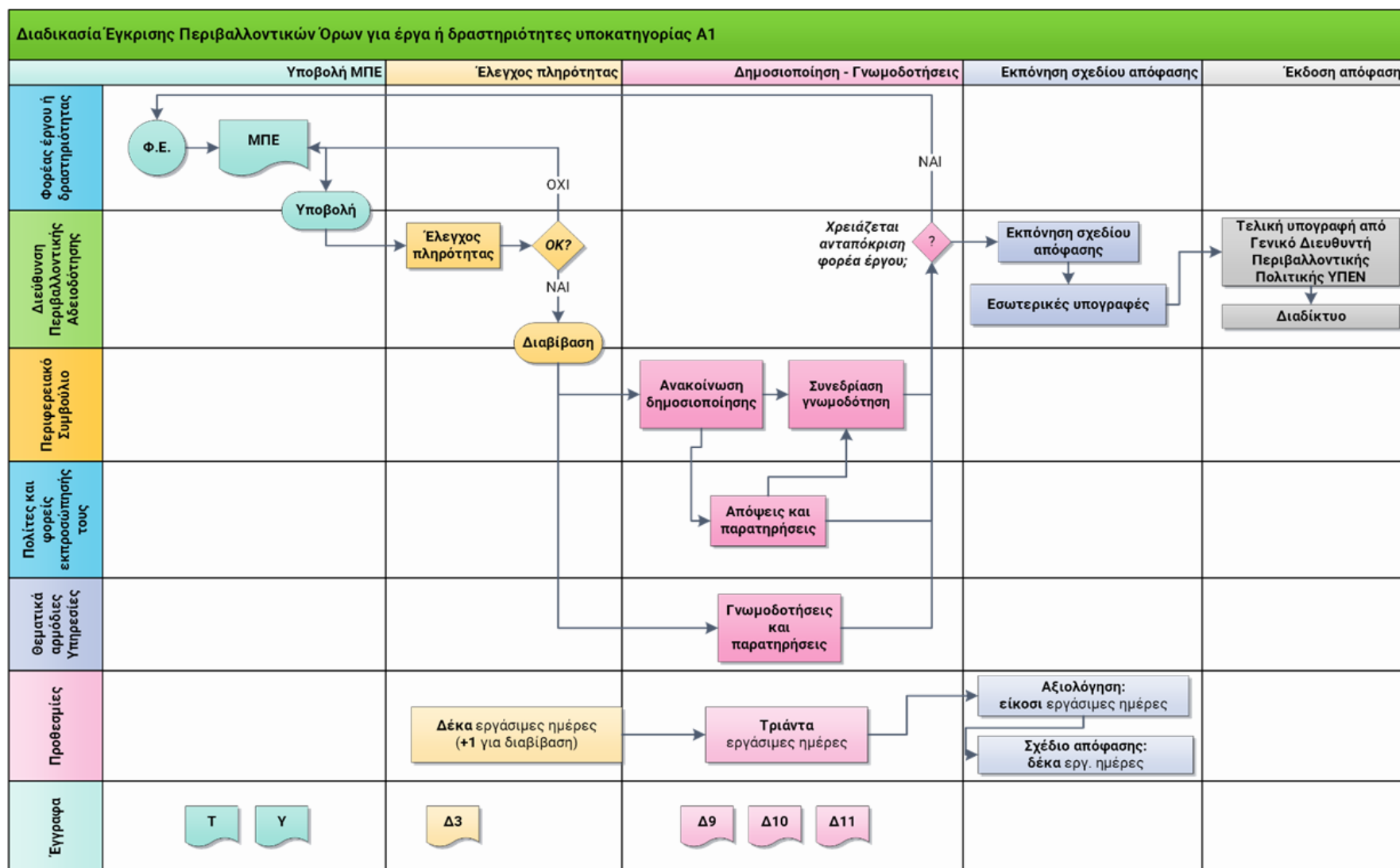
Εικόνα 3.2 Πεδία εισαγωγής δεδομένων ΗΠΜ για έργα κατηγορίας Α1 (www.eprm.yren.gr/)

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται σε πινακοποιημένη μορφή τα στοιχεία που ανακτήθηκαν από το ΗΠΜ. Από το σύνολο των 208 αποφάσεων που κατεγράφησαν οι 140 αφορούσαν σε νέες ΑΕΠΟ, οι 63 σε τροποποιήσεις ή/και επαναδιατυπώσεις και οι 5 σε απορριπτικές αποφάσεις.

Στη συνέχεια έγινε ανάλυση για κάθε είδος έργου (δημόσιο ή ιδιωτικό) με βάση το έτος έκδοσης της ΑΕΠΟ και την ομάδα έργου στην οποία εμπίπτει προκειμένου να υπολογιστεί η μέση χρονική διάρκεια που απαιτήθηκε για να ολοκληρωθεί η διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης στο σύνολο των έργων της κατηγορίας Α1 καθώς και ανάλογα με την ομάδα του έργου. Σημαντικό στοιχείο της παρούσας ανάλυσης είναι ο προσδιορισμός της χρονικής διάρκειας που απαιτήθηκε από τις υπηρεσίες για την ολοκλήρωση των επιμέρους φάσεων (πριν την έκδοση της ΑΕΠΟ όπως αυτές περιγράφονται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο οι οποίες είναι:

- I. Χρονική διάρκεια από την ημερομηνία υποβολής της ΜΠΕ στο ΗΠΜ μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ελέγχου πληρότητας
- II. Χρονική διάρκεια από την ημερομηνία υποβολής της ΜΠΕ μέχρι την ημερομηνία διαβίβασης του φακέλου στους γνωμοδοτούντες φορείς
- III. Χρονική διάρκεια από την ημερομηνία διαβίβασης του φακέλου στους γνωμοδοτούντες φορείς μέχρι την ημερομηνία τελευταίας γνωμοδότησης
- IV. Χρονική διάρκεια από την ημερομηνία τελευταίας γνωμοδότησης μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της ΑΕΠΟ

Ο συνολικός χρόνος αδειοδότησης προκύπτει ως άθροισμα των επί μέρους φάσεων II, III και IV (Εικόνα 3.3).

Εικόνα 3.3 Διαδικασία Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για έργα κατηγορίας Α1 (Κουλίδης Α., 2023)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο**ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α1****4.1 Υπολογισμός μέσου χρόνου αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α1**

Σε πλήρη λειτουργία τέθηκε το ΗΠΜ από τις αρχές Ιουλίου 2018 οπότε και άρχισε η ανάρτηση ΑΕΠΟ για έργα και δραστηριότητες. Η παρούσα ανάλυση επικεντρώνεται μόνο σε έργα και δραστηριότητες που έχουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (Κατηγορία Α1) και καταχωρήθηκαν από την αρχή λειτουργίας του ΗΠΜ και μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2022. Με βάση τα στοιχεία που ανακτήθηκαν από το ΗΠΜ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), ο μέση όρος (μ.ό.) του συνολικού χρόνου αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α1 για το σύνολο των 208 έργων που αξιολογήθηκαν την συγκεκριμένη περίοδο ανέρχεται σε **447 ημέρες** με ένα εύρος χρονικής ολοκλήρωσης των διαδικασιών από 90 έως 1406 ημέρες. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο η διαδικασία αυτή θα πρέπει να ολοκληρώνεται σε 91 εργάσιμες ημέρες ή 127 ημερολογιακές ημέρες.

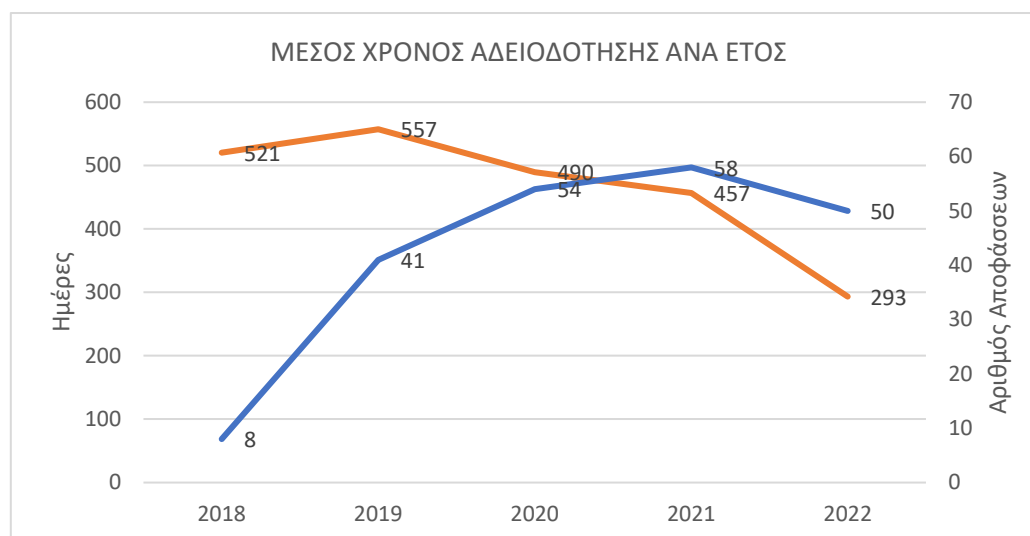
Στον Πίνακα 4.1 παρουσιάζονται αναλυτικά οι μέσοι χρόνοι για την έκδοση των αντίστοιχων ΑΕΠΟ κατά τα έτη 2018, 2019, 2020, 2021 και 2022.

Πίνακας 4.1: Αριθμός αποφάσεων ΑΕΠΟ και μ.ό. χρόνου αδειοδότησης ανά έτος

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΕΠΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΕΠΟ	ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ημέρες)
2018	8	521
2019	41	557
2020	54	490
2021	58	457
2022	50	293

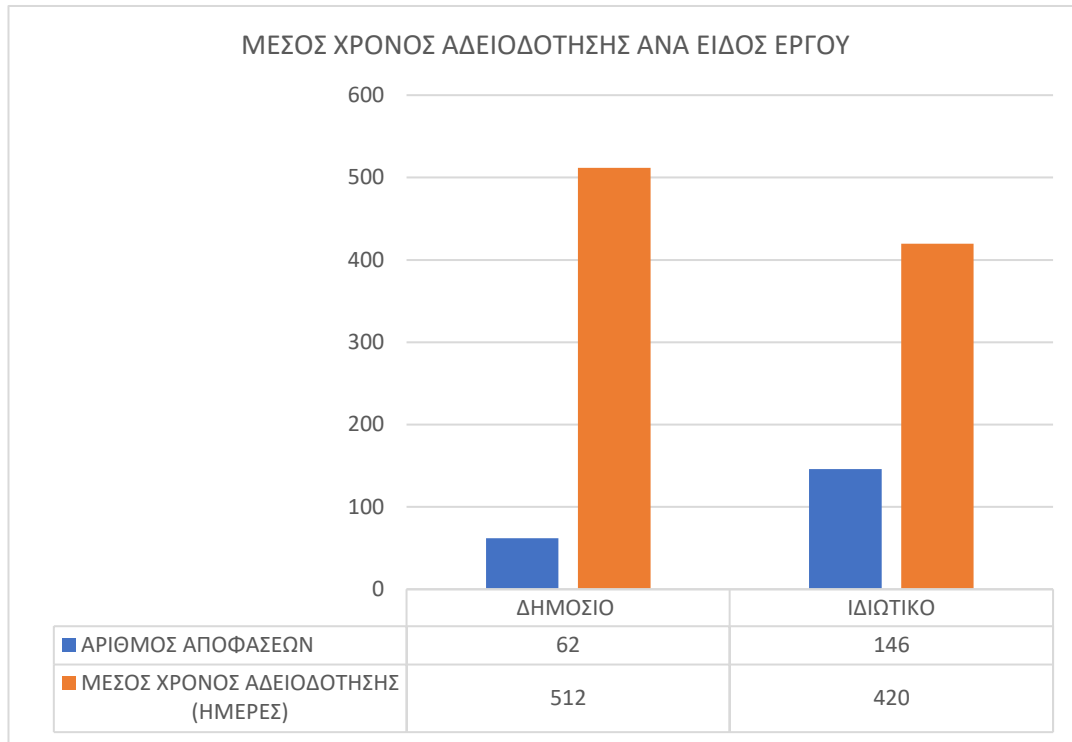
Στο Διάγραμμα 4.1 φαίνεται σχηματικά ότι ενώ ο αριθμός των υπό έγκριση έργων αυξάνεται σταδιακά ο μέσος χρόνος έκδοσης των αντίστοιχων ΑΕΠΟ σταδιακά μειώνεται. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το 2022 ο μ.ό. ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα 50 έργα/δραστηριότητες της κατηγορίας Α1 είναι 293 ημέρες σημαντικά χαμηλότερος από το μ.ό. του συνόλου των έργων κατηγορίας Α1 που αναλύθηκαν από το 2018 μέχρι το 2022. Προφανώς αυτό οφείλεται στην σταδιακή λειτουργία του ΗΠΜ καθώς και της εξοικείωσης τόνων των υπηρεσιών του υπουργείου και των φορέων που γνωμοδοτούν όσο και των

μελετητών προκειμένου οι φακέλοι των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) να είναι πλήρεις και να γίνεται πιο άμεσα η διεκπεραίωση από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

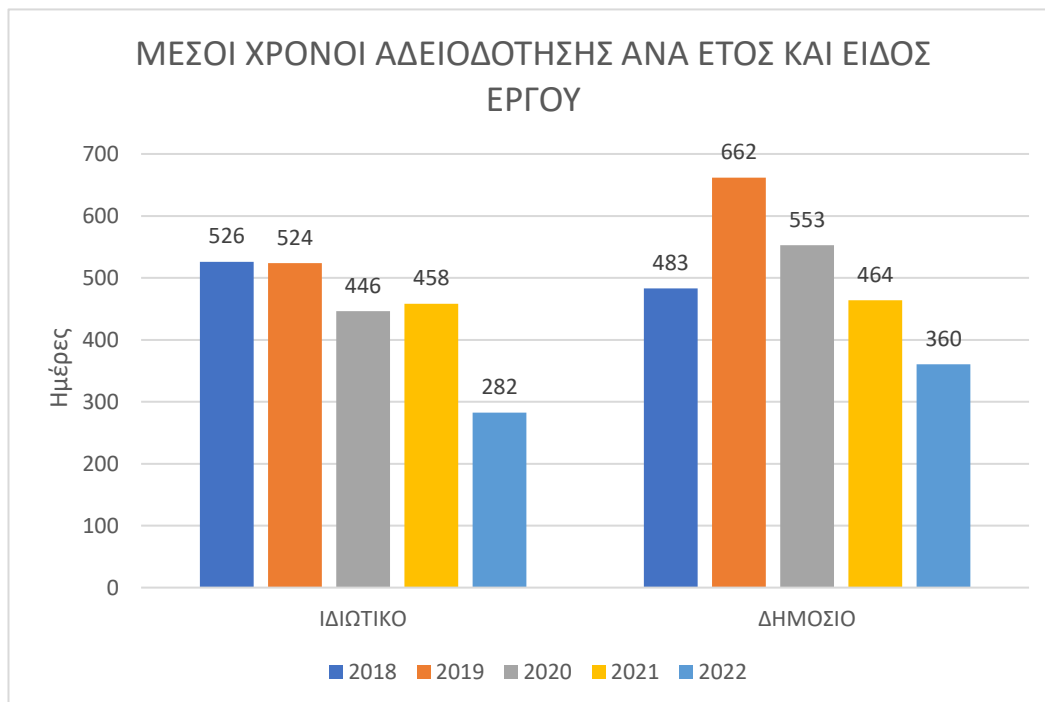
Διάγραμμα 4.1: Αριθμός ΑΕΠΟ και μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά έτος

Στη συνέχεια, η ανάλυση επικεντρώθηκε στο είδος του έργου/δραστηριότητας προς αδειοδότηση. Συγκεκριμένα την περίοδο μελέτης εκδόθηκαν 62 ΑΕΠΟ για δημόσια και 146 ιδιωτικά έργα κατηγορίας Α1 (Διάγραμμα 4.2). Οι ΑΕΠΟ που εκδόθηκαν κατά την περίοδο μελέτης και αφορούσαν ιδιωτικά έργα/δραστηριότητες ήταν **υπερδιπλάσιες** των αποφάσεων που αφορούσαν δημόσιους φορείς υλοποίησης. Ο μέσος χρόνος ολοκλήρωσης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα μεν δημόσια έργα (62) ήταν 512 ημέρες για τα δε ιδιωτικά (146) ήταν μικρότερος κατά περίπου 20%, ήτοι 420 ημέρες. Η σημαντική διαφοροποίηση στην διάρκεια ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης δύναται να οφείλεται στην σύνθετη φύση των δημοσίων έργων καθώς και στην πιο συστηματική οργάνωση των φακέλων ΜΠΕ ιδιωτικών έργων.

Διάγραμμα 4.2: Αριθμός ΑΕΠΟ και μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά είδος

Στο Διάγραμμα 4.3, παρουσιάζονται οι μέσοι χρόνοι ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης κάθε χρόνο από το 2018 έως και το 2022 για τα δημόσια και τα ιδιωτικά έργα.

Διάγραμμα 4.3: Μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά έτος και είδος έργου

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 4.3 φαίνεται ότι τόσο τα ιδιωτικά όσο και τα δημοσιά έργα εμφανίζουν μειωμένους χρόνους αδειοδότησης στο πέρας των χρόνων με μοναδική εξαίρεση το έτος 2021 για τα ιδιωτικά και το έτος 2019 για τα δημόσια. Επίσης επιβεβαιώνεται και η διαφορά στους μέσους χρόνους αδειοδότησης μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών με εξαίρεση το έτος 2021 όπου παρουσιάζουν σύγκλιση.

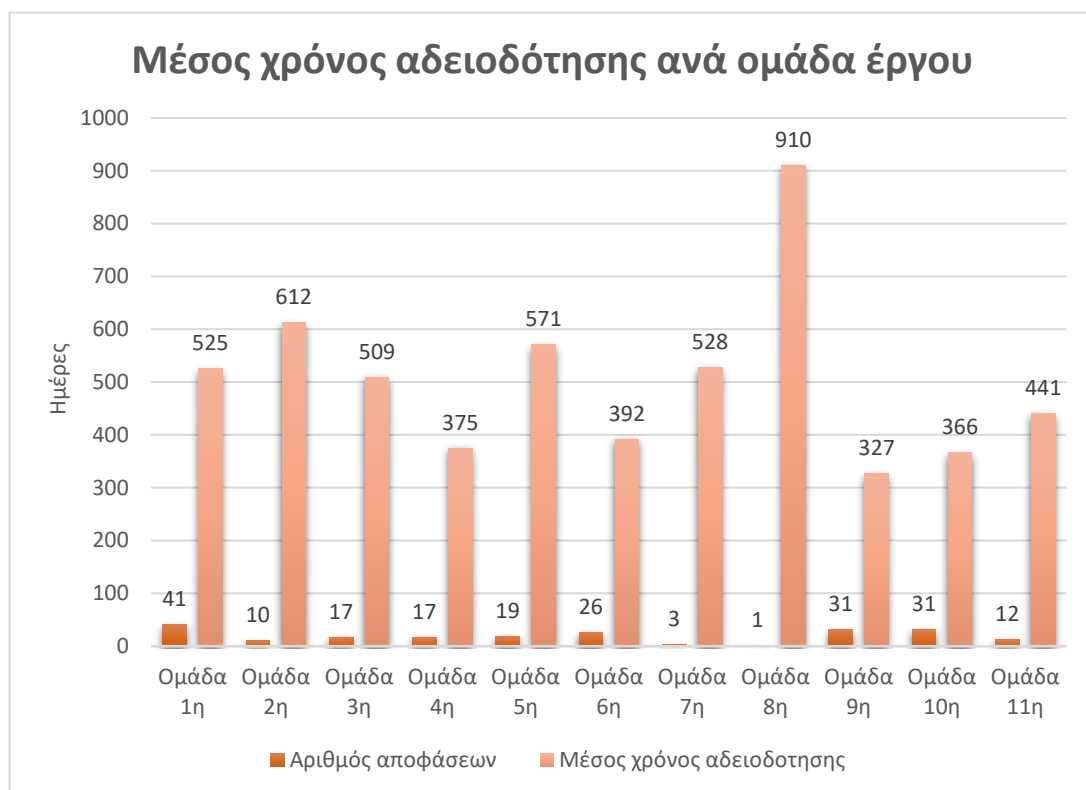
Σημαντική παράμετρος της ανάλυσης είναι η σύνθετη φύση των διαφορετικών ομάδων έργων όπως αυτά κατατάσσονται με βάση την Υ.Α. 1958/2012 σε ότι αφορά στην διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Στον Πίνακα 4.2, αναγράφονται ανά ομάδα έργου/δραστηριότητας ο συνολικός αριθμός ΑΕΠΟ που εκδόθηκαν την περίοδο μελέτης και υπολογίστηκε ο μ.ο. ολοκλήρωσης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Πίνακας 4.2: Αριθμός ΑΕΠΟ και μέσος χρόνος αδειοδότησης ανά ομάδα έργου/δραστηριότητας με βάση την Υ.Α. 1958/2012

Ομάδα έργου/δραστηριότητας	Αριθμός ΑΕΠΟ	Μέσος χρόνος αδειοδότησης (ημέρες)
Ομάδα 1η: Έργα χερσαίων και εναέριων μεταφορών	41	525
Ομάδα 2η: Υδραυλικά έργα	10	612
Ομάδα 3η: Λιμενικά έργα	17	509
Ομάδα 4η: Συστήματα περιβαλλοντικών υποδομών	17	375
Ομάδα 5η: Εξορυκτικές και συναφείς δραστηριότητες	19	571
Ομάδα 6η: Τουριστικές εγκαταστάσεις και έργα αστικής ανάπτυξης	26	392
Ομάδα 7η: Πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις	3	528
Ομάδα 8η: Υδατοκαλλιέργειες	1	910
Ομάδα 9η: Βιομηχανικές Δραστηριότητες και Συναφείς Εγκαταστάσεις	31	327
Ομάδα 10η: Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	31	366
Ομάδα 11η: Μεταφορά ενέργειας, καυσίμων και χημικών ουσιών	12	441

Στην ανάλυση που πραγματοποιήθηκε με κριτήριο την ομάδα έργου σύμφωνα με την Υ. Α. 1958/2012 και όπως αυτή έχει τροποποιηθεί από τις Υ.Α. 20741/2012, Υ.Α. οικ.166476/2013, Υ.Α. Οικ.: 65150/1780/2013, Υ.Α. οικ.173829/2014, Υ.Α. ΔΙΠΑ/οικ.37674/2016, Υ.Α. οικ. 92108/1045/Φ.15/2020 και Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022. Φαίνεται ότι τις **μεγαλύτερες**

καθυστερήσεις παρουσιάζει η ομάδα 2 “Υδραυλικά έργα” και η ομάδα 5 “Εξορυκτικές και συναφείς δραστηριότητες” με μέσους χρόνους αδειοδότησης 612 και 571 ημέρες αντίστοιχα. Ακόμα μεγάλη καθυστέρηση φαίνεται να υπάρχει σε έργα/δραστηριότητες της ομάδας 8 “Υδατοκαλλιέργειες” αλλά επειδή περιλαμβάνεται μόνο ένα έργο δεν είναι ασφαλές να εξαχθεί κάποιο συμπέρασμα. Οι ομάδες έργων/δραστηριοτήτων που παρουσιάζουν μέσους χρόνους αδειοδότησης πιο περιορισμένους είναι η 9^η “Βιομηχανικές Δραστηριότητες και Συναφείς Εγκαταστάσεις” και η ομάδα 10 “Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας” με 327 και 366 ημέρες αντίστοιχα (Διάγραμμα 4.4).

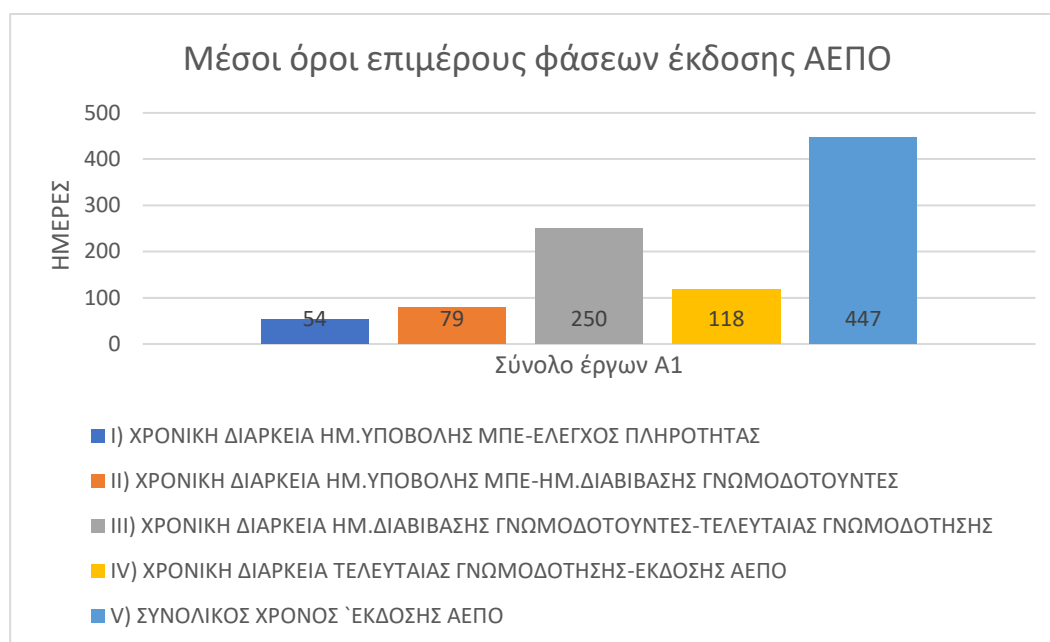
Διάγραμμα 4.4: Αριθμός αποφάσεων και μέσοι χρόνοι έκδοσης ΑΕΠΟ ανά ομάδα έργου

Οι πραγματικοί χρόνοι αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων σε όλες τις αναλύσεις του δείγματος είχαν πολύ μεγάλη απόκλιση από τους χρόνους που ορίζει το θεσμικό πλαίσιο είτε του Ν.4014/2011 (107 εργάσιμες ημέρες ή 150 ημερολογιακές ημέρες) είτε του 4685/2020 (91 εργάσιμες ημέρες ή 127 ημερολογιακές ημέρες). Αλλά όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η απόκλιση μεταξύ θεσμικού πλαισίου και πραγματικών χρόνων φαίνεται να μειώνεται με την πάροδο των ετών στο υπό εξέταση δείγμα.

4.2 Ανάλυση και σύγκριση χρονικής διάρκειας ενδιάμεσων φάσεων αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α1

Πέραν της προσπάθειας ολοκλήρωσης της διαδικασίας έκδοσης ΑΕΠΟ στα χρονικά πλαίσια που θέτει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, είναι σημαντικό να αναλυθούν και οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας έκδοσης ΑΕΠΟ και ουσιαστικά αξιολόγησης των ΜΠΕ από τη διοίκηση. Για το λόγο αυτό, κρίσιμο σημείο της ανάλυσης αποτελεί η αξιολόγηση των χρόνων ολοκλήρωσης των επιμέρους φάσεων της διαδικασίας.

Με βάση τα στοιχεία του ΗΠΜ για τις 208 ΑΕΠΟ της περιόδου 2018-2022 υπολογίστηκαν οι μέσοι χρόνοι για την ολοκλήρωση των 4 επιμέρους φάσεων της διαδικασίας που αφορούν έργα και δραστηριότητες που κατατάσσονται σε όλες τις ομάδες έργων (Διάγραμμα 4.5), δημόσια και ιδιωτικά (Διάγραμμα 4.6).

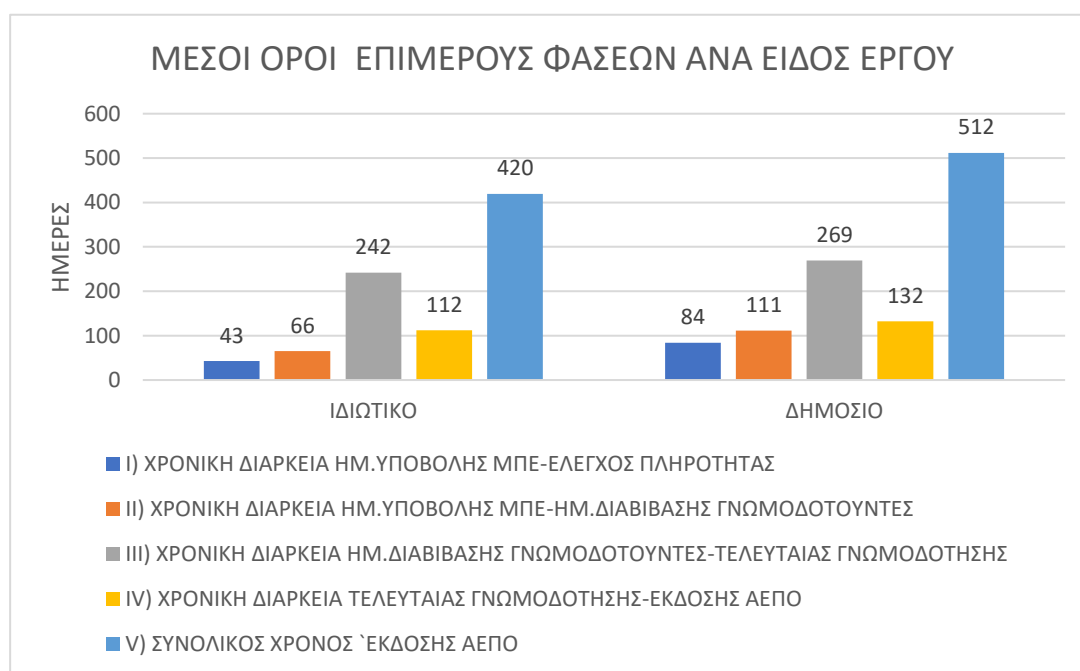
Διάγραμμα 4.5: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων για την έκδοση ΑΕΠΟ κατηγορίας Α1

Στο Διάγραμμα 4.5 φαίνεται ότι η φάση με τη μεγαλύτερη χρονική διάρκεια στην αδειοδοτική διαδικασία είναι ο χρόνος μεταξύ της **ημερομηνίας διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες φορείς και τελευταίας γνωμοδότησης (ΦΑΣΗ III)** με μέσο όρο **250 ημέρες**. Η απόκλιση από το χρόνο που ορίζει το θεσμικό πλαίσιο είναι πολύ μεγάλη συγκρινόμενη τόσο με το χρονικό διάστημα που ορίζει ο ν. 4014/2011 (45 εργάσιμες ημέρες ή 63 ημερολογιακές) όσο και με το αντίστοιχο που ορίζει ο ν. 4685/2020 (30 εργάσιμες ημέρες ή 42 ημερολογιακές). Όπως προκύπτει ο πραγματικός χρόνος για αυτή τη φάση είναι από 4 έως 6 φορές μεγαλύτερος του χρόνου που προβλέπει το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο. Η καθυστέρηση αυτή δύναται να οφείλεται στη πολυπλοκότητα των υπό εξέταση έργων και δραστηριοτήτων αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις στην ανάγκη διαβίβασης συμπληρωματικών στοιχείων που απαιτήθηκαν από τους αρμόδιους φορείς.

Στη συνέχεια, η αμέσως επόμενη φάση με τη μεγαλύτερη χρονική διάρκεια είναι ο χρόνος μεταξύ της **τελευταίας γνωμοδότησης και της έκδοσης της απόφαση ΕΠΟ (ΦΑΣΗ IV)** με μέσο όρο **118 ημέρες**. Ο χρόνος που ορίζουν οι νόμοι 4014/2011 και 4685/2020 για τη ΦΑΣΗ IV είναι 45 και 30 εργάσιμες ημέρες αντίστοιχα ή 63 και 42 ημερολογιακές αντίστοιχα.

Προκύπτει ότι και σε αυτή τη φάση ο πραγματικός χρόνος έχει απόκλιση από το θεσμικό πλαίσιο και είναι 2-3 φορές μεγαλύτερος. Η καθυστέρηση σε αυτό το στάδιο δύναται να οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε αργή διαβίβαση των αποφάσεων από τους φορείς προς τη κεντρική διοίκηση και στη τελική σύνταξη τους.

Αυξημένη διάρκεια παρουσιάζουν και οι Φάσεις I και II της αδειοδοτικής διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα η **Φάση II** (μεταξύ της ημερομηνίας υποβολής της ΜΠΕ και της ημερομηνίας διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες) έχει μέση διάρκεια **79 ημέρες** ενώ οι νόμοι 4014/2011 και 4685/2020 ορίζουν 17 και 11 εργάσιμες ημέρες αντίστοιχα ή 24 και 15 ημερολογιακές ημέρες αντίστοιχα. Επίσης ο χρόνος μεταξύ της ημερομηνίας υποβολής της ΜΠΕ και του ελέγχου πληρότητας (**ΦΑΣΗ I**) έχει μέση διάρκεια **54 ημέρες** ενώ οι νόμοι του 2011 και του 2020 ορίζουν 15 και 10 εργάσιμες ημέρες ή 21 και 14 ημερολογιακές ημέρες αντίστοιχα. Αξίζει να αναφερθεί ότι η αυξημένη διάρκεια της Φάσης II (μεταξύ υποβολής και διαβίβασης) οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στη Φάση I (έλεγχος πληρότητας) αφού εμπεριέχει και αυτή χρονικά.

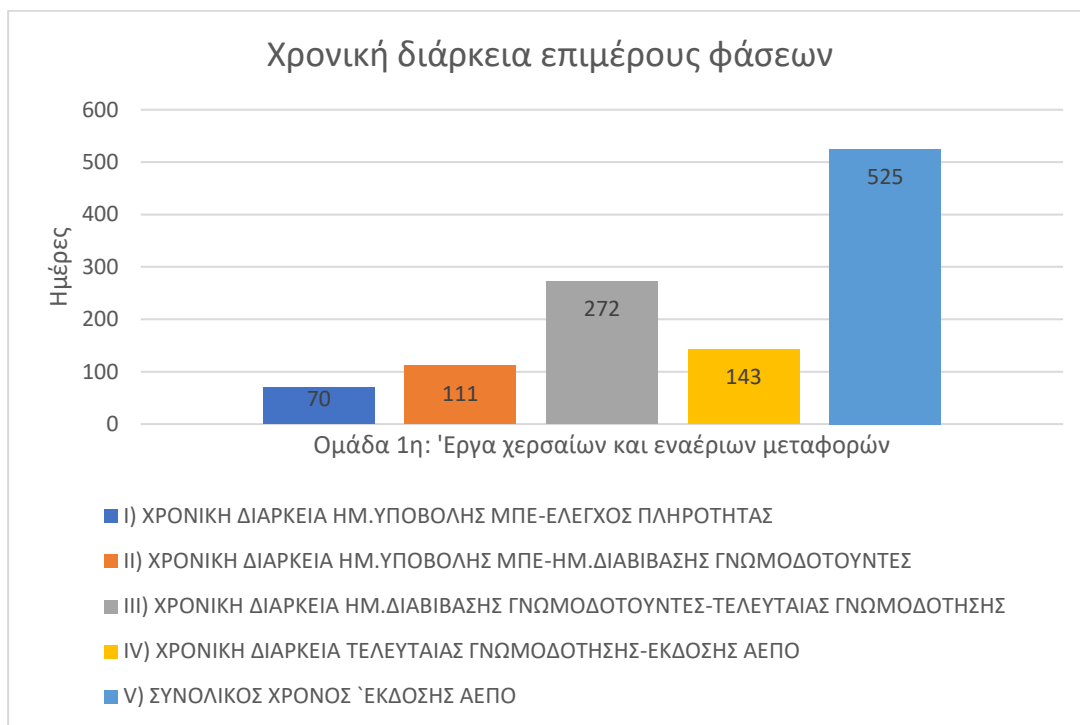

Διάγραμμα 4.6: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης ανά είδος έργου

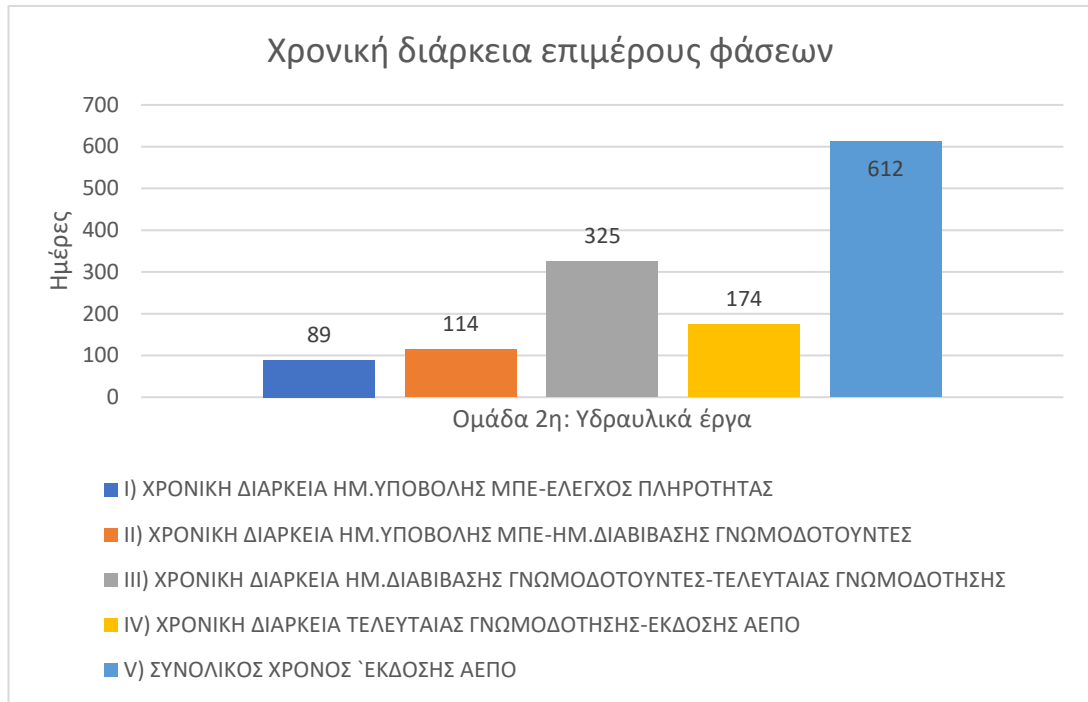
Σύμφωνα με το Διάγραμμα 4.6 η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων αδειοδότησης παρουσιάζει διαφορές για τα ιδιωτικά και τα δημόσια έργα. Προκύπτει ότι η φάση με τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ τους είναι η **ΦΑΣΗ I**, δηλαδή ο χρόνος που απαιτήθηκε για τον **έλεγχο πληρότητας**, ο οποίος είναι **διπλάσιος για τα δημόσια** σε σύγκριση με τα ιδιωτικά έργα. Επίσης η φάση της **διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες (ΦΑΣΗ II)** για τα δημόσια είναι αυξημένη έναντι των ιδιωτικών και οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στη φάση του ελέγχου πληρότητας αφού εμπεριέχει και αυτή χρονικά. Στις υπόλοιπες Φάσεις (III, IV) δεν

παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές. Η σημαντική διαφοροποίηση στην ολοκλήρωση του ελέγχου πληρότητας (ΦΑΣΗ Ι) δύναται να οφείλεται στην πιο συστηματική οργάνωση των φακέλων ΜΠΕ ιδιωτικών έργων.

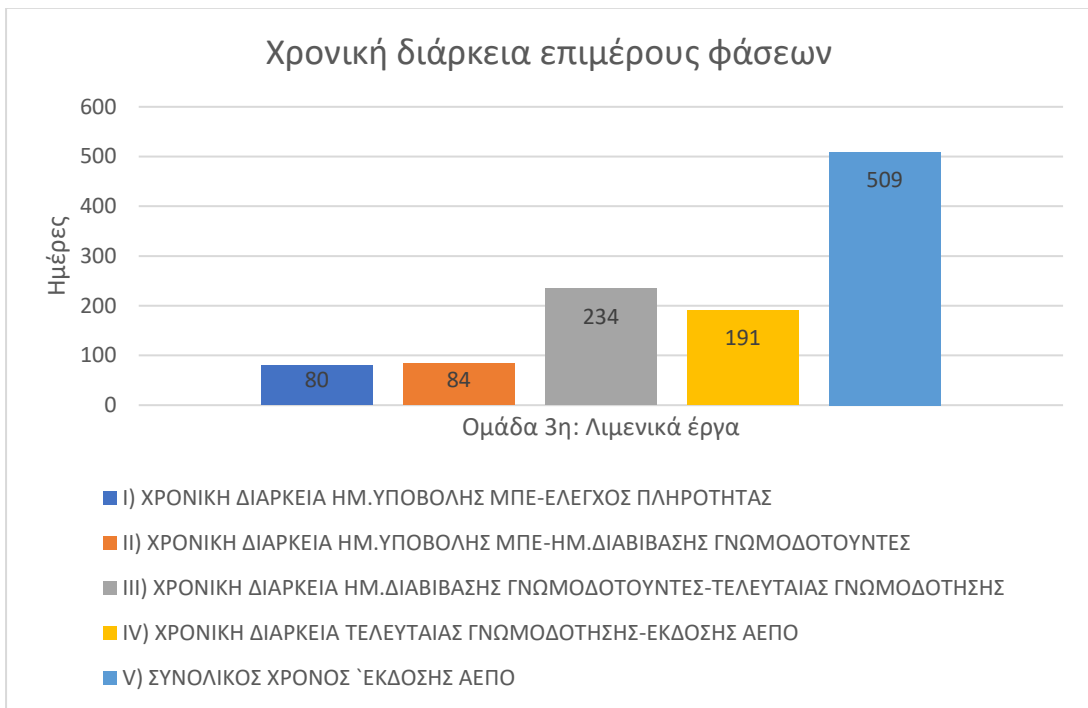
Στα Διαγράμματα 4.7-4.17 που ακολουθούν υπολογίστηκαν η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για κάθε ομάδα έργου ξεχωριστά. Το Διάγραμμα 4.14 που αφορά στην ομάδα 8 δεν αποτελεί μέση διάρκεια καθώς στο υπό εξέταση δείγμα υπάρχει ένα και μόνο έργο της 8^{ης} ομάδας.

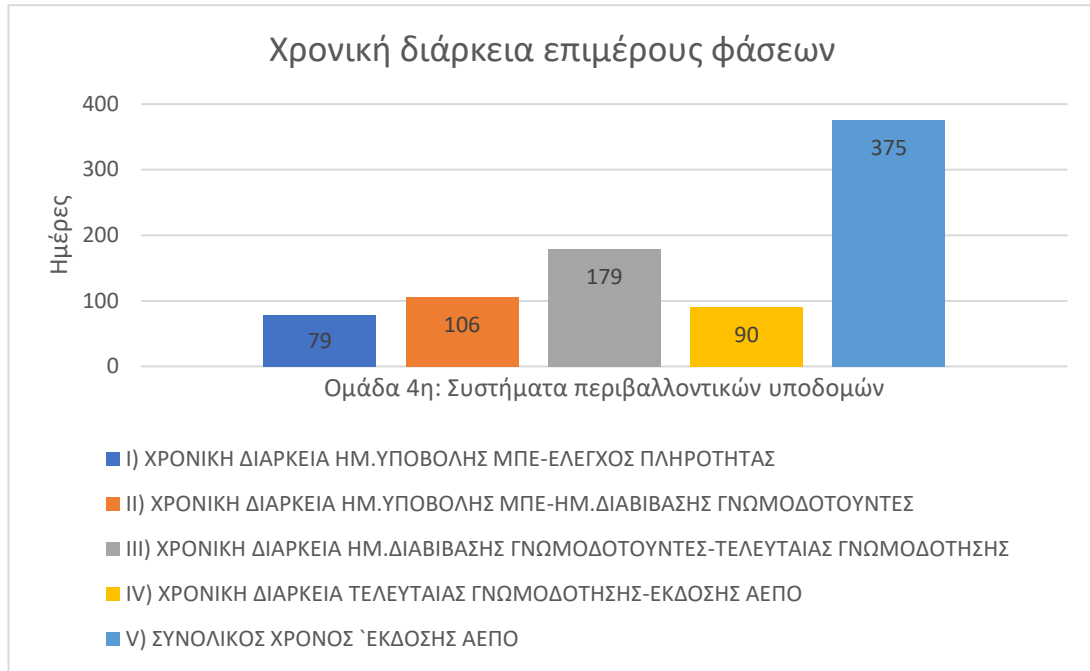
Διάγραμμα 4.7: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 1^{ης} ομάδας

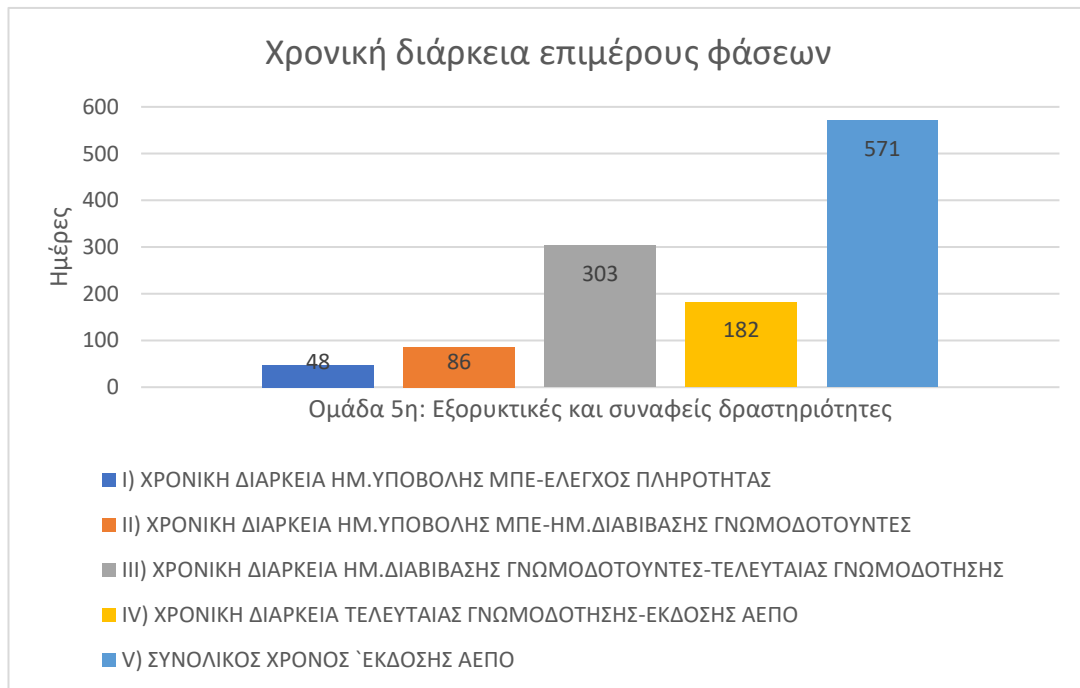
Διάγραμμα 4.8: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 2^{ης} ομάδας

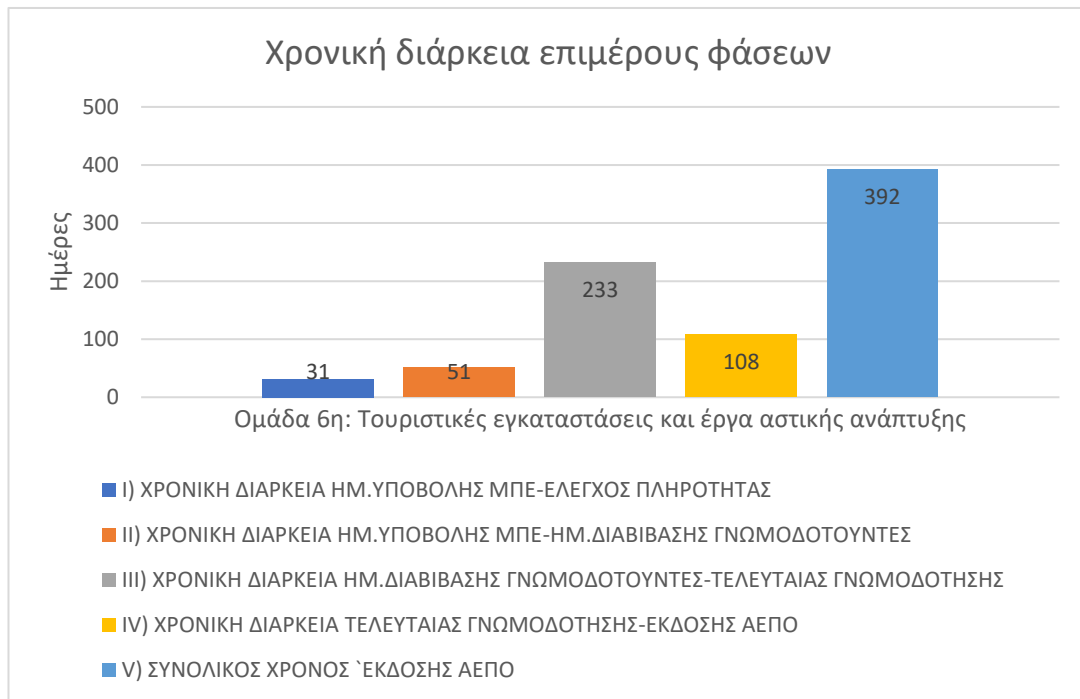
Διάγραμμα 4.9: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 3^{ης} ομάδας

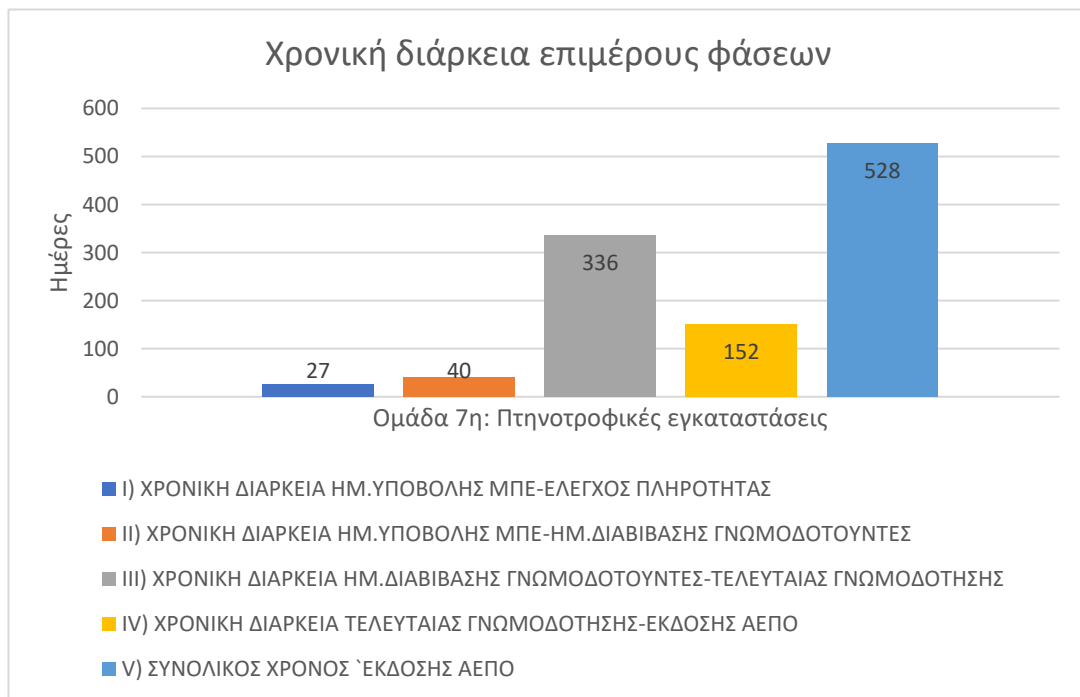
Διάγραμμα 4.10: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 4^{ης} ομάδας

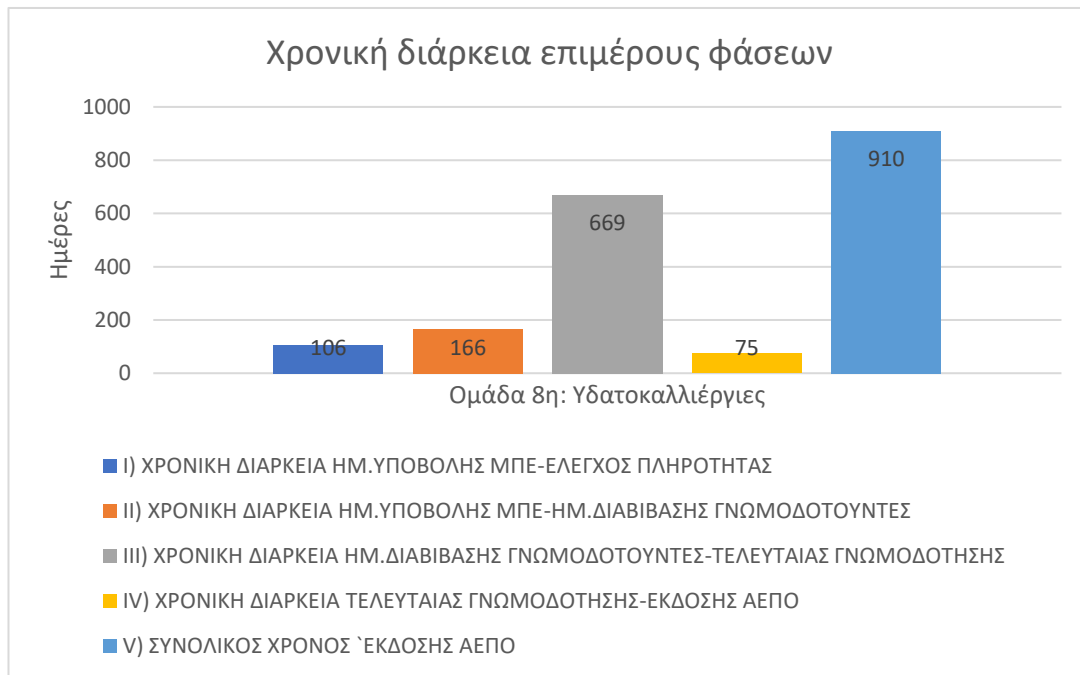
Διάγραμμα 4.11: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 5^{ης} ομάδας

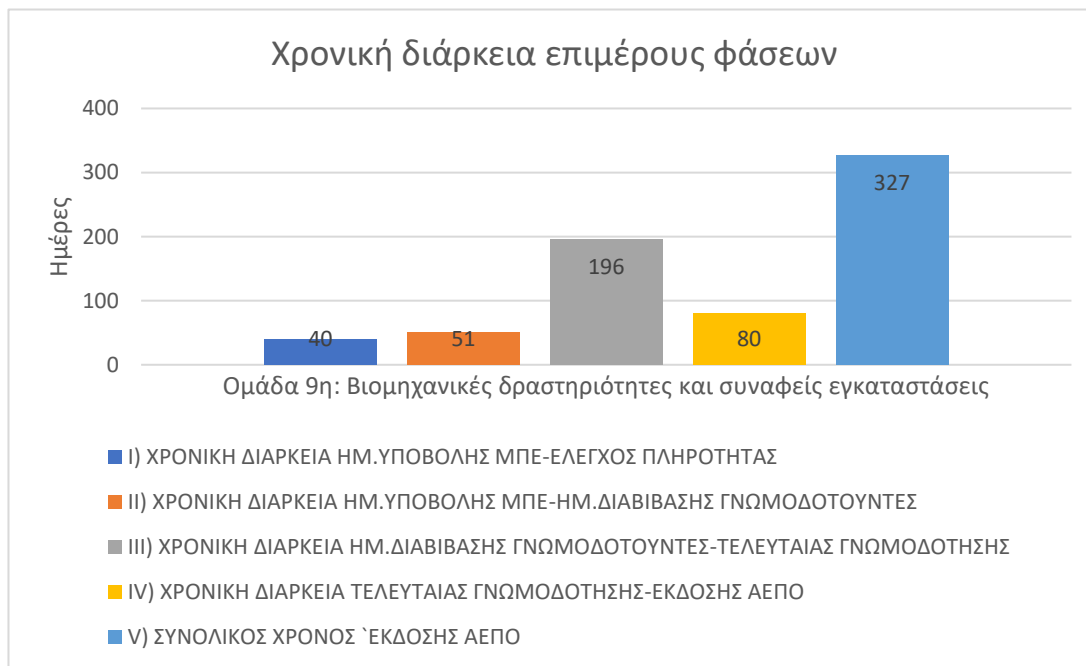
Διάγραμμα 4.12: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 6^{ης} ομάδας

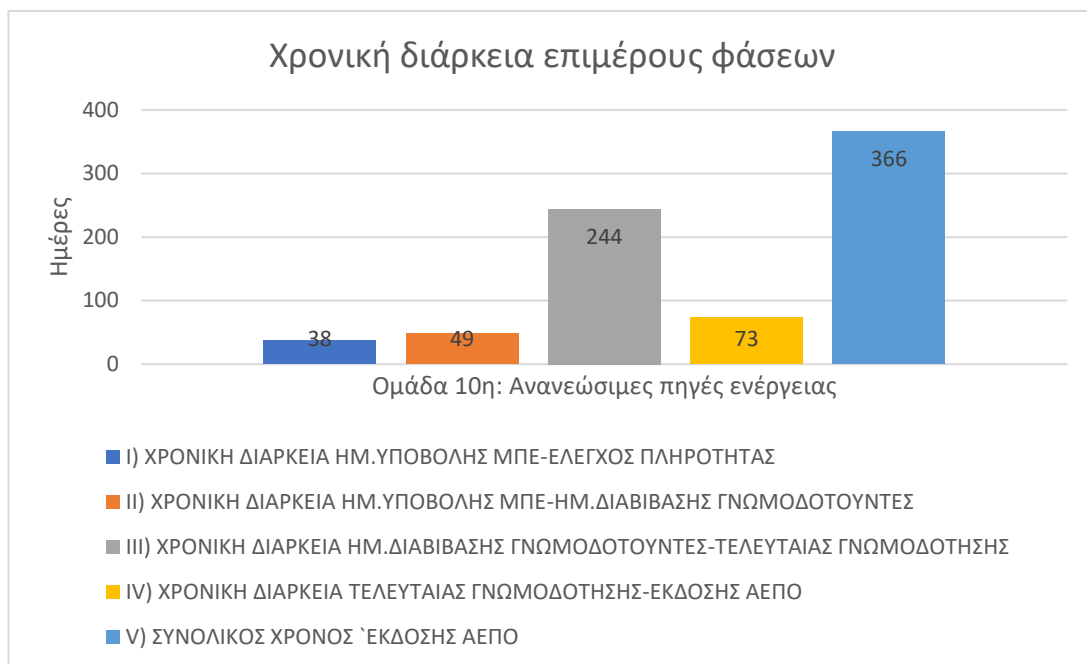
Διάγραμμα 4.13: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 7^{ης} ομάδας

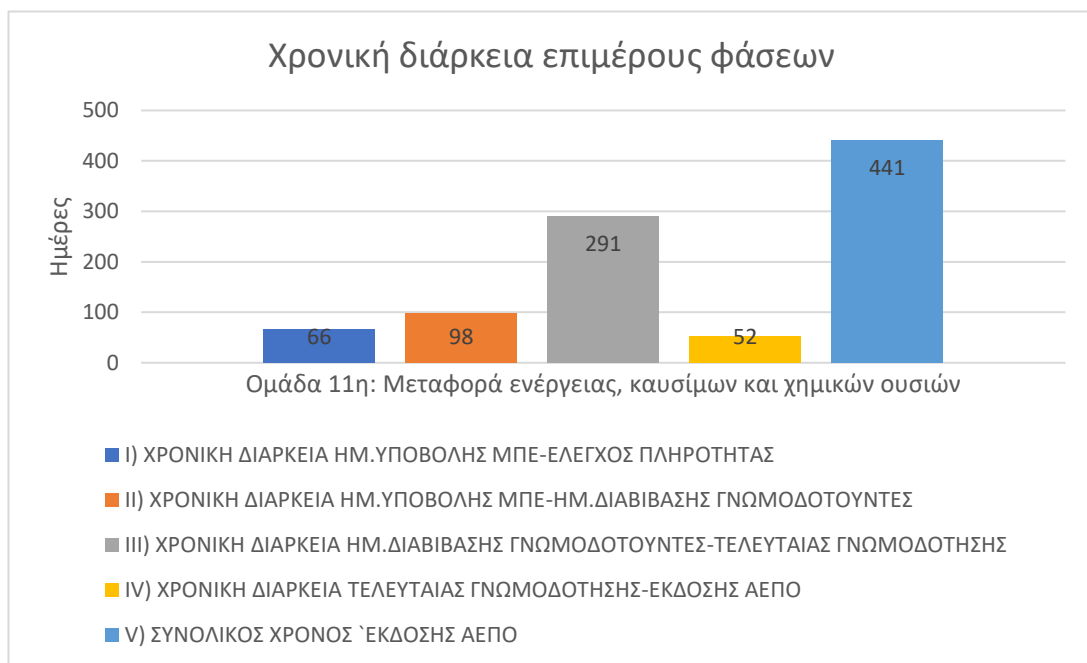
Διάγραμμα 4.14: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 8^{ης} ομάδας

Διάγραμμα 4.15: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 9^{ης} ομάδας

Διάγραμμα 4.16: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 10^{ης} ομάδας

Διάγραμμα 4.17: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων αδειοδότησης για έργα 11ης ομάδας

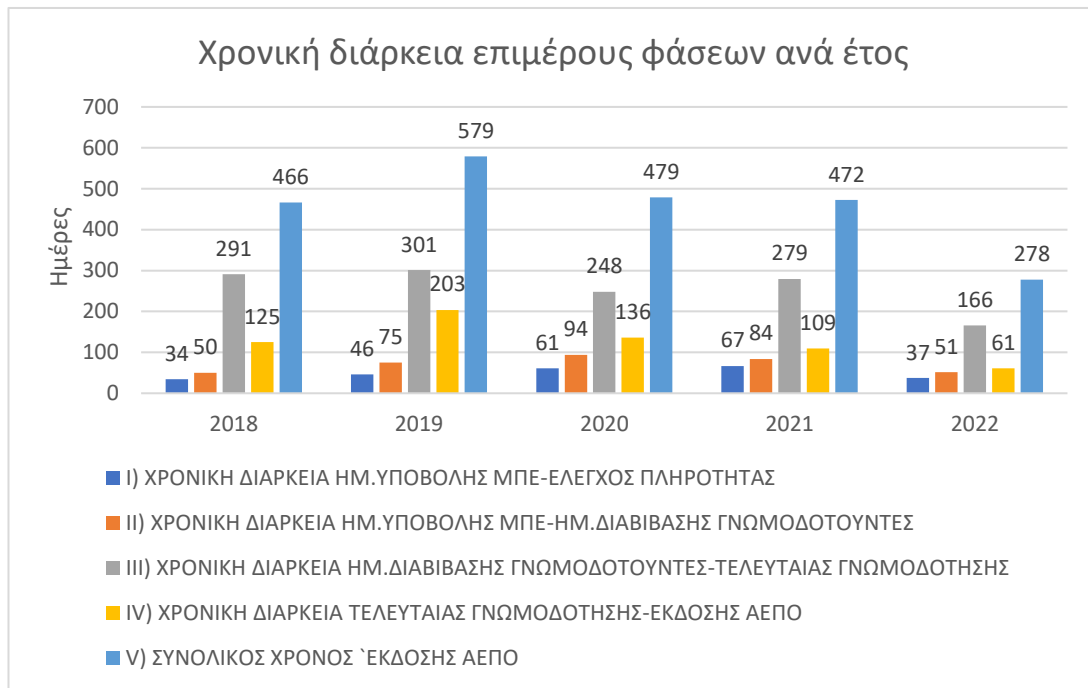
Από την ανάλυση που έγινε προκύπτει ότι για όλες τις ομάδες η **μεγαλύτερη σε διάρκεια φάση είναι ο χρόνος μεταξύ της ημερομηνίας διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες και της τελευταίας γνωμοδότησης (Φάση III)**. Η αυξημένη διάρκεια αυτής της φάσης αποτελεί το σημαντικότερο λόγο για τη συνολική καθυστέρηση στην αδειοδότηση των έργων/δραστηριοτήτων όλων των ομάδων. Οι **ομάδες 6 (Τουριστικές εγκαταστάσεις και έργα αστικής ανάπτυξης), 7 (Πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις) και 10 (ΑΠΕ)** παρουσιάζουν μικρότερη χρονική διάρκεια σε σύγκριση με τις υπόλοιπες στη Φάση Ι (έλεγχος πληρότητας) και αυτό δύναται να οφείλεται στη σωστή σύνταξη των φακέλων ΜΠΕ από τους αιτούντες.

Με βάση τα στοιχεία του ΗΠΜ για τις 208 ΑΕΠΟ της περιόδου 2018-2022 που κατεγράφησαν οι 140 αφορούσαν σε νέες ΑΕΠΟ, οι 63 σε έργα/δραστηριότητες που εκτιμάται ότι έχουν σημαντικές τροποποιήσεις και για αυτό το λόγο αντιμετωπίζονται σαν σχεδόν νέες ΑΕΠΟ και οι 5 σε απορριπτικές αποφάσεις (Πίνακας 4.2). Στη συνέχεια έγινε ανάλυση της χρονικής διάρκειας των επιμέρους φάσεων ανά έτος για νέες (Διάγραμμα 4.18), τροποποιητικές (Διάγραμμα 4.19) και απορριπτικές (Διάγραμμα 4.20) αποφάσεις του δείγματος ξεχωριστά.

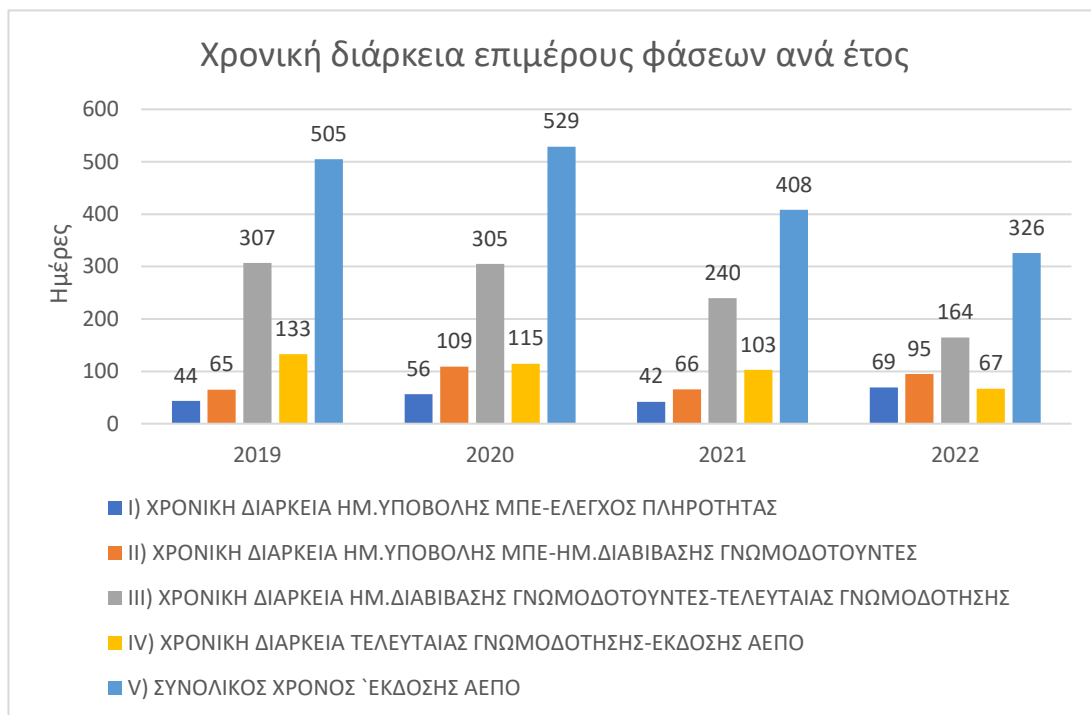
Πίνακας 4.3: Αριθμός νέων, τροποποιήσεων και απορρίψεων ΑΕΠΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	5
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	63
ΝΕΕΣ	140
ΣΥΝΟΛΟ	208

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 4.18 για τις νέες ΑΕΠΟ φαίνεται ότι η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων αδειοδότησης παρουσιάζει διαφορές ανά έτος. Συγκεκριμένα ο χρόνος μεταξύ υποβολής και ελέγχου πληρότητας (ΦΑΣΗ Ι) αυξάνεται κάθε έτος μέχρι που σχεδόν διπλασιάζεται το 2021, ενώ μειώνεται το 2022. Παρόμοια χρονική εξέλιξη εμφανίζει και ο χρόνος μεταξύ υποβολής και διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες (ΦΑΣΗ ΙΙ). Όσον αφορά στο χρόνο μεταξύ διαβίβασης και τελευταίας γνωμοδότησης (ΦΑΣΗ ΙΙΙ) δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες διαφορές ανά έτος με εξαίρεση το τελευταίο έτος του δείγματος που εμφανίζει μεγάλη μείωση. Ο χρόνος μεταξύ τελευταίας γνωμοδότησης και έκδοσης ΑΕΠΟ (ΦΑΣΗ ΙV) εμφανίζει αύξηση κατά το έτος 2019 και έπειτα ακολουθεί μείωση σε όλα τα υπόλοιπα έτη του δείγματος. Συνολικά φαίνεται ότι η μέση διάρκεια όλων των επιμέρους φάσεων κατά το έτος 2022 να είναι μειωμένη με αποτέλεσμα αυτό να φαίνεται και στο συνολικό χρόνο που απαιτήθηκε για την έκδοση απόφασης (ΦΑΣΗ V), ο οποίος παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή του το 2022.

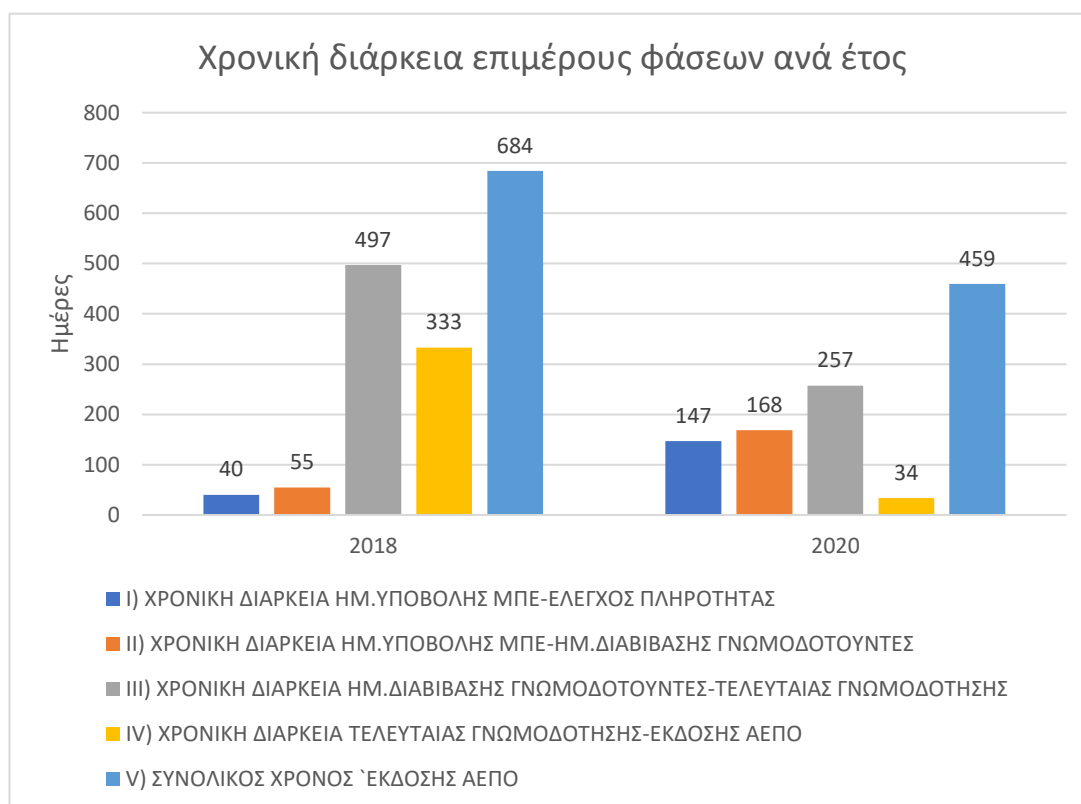

Διάγραμμα 4.18: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων ανά έτος για νέες ΑΕΠΟ

Διάγραμμα 4.19: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων ανά έτος για τροποποιημένες ΑΕΠΟ

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 4.19 για αποφάσεις τροποποιήσεων ΑΕΠΟ φαίνεται ότι η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων ανά έτος παρουσιάζει διαφορές. Οι μεγαλύτερες διαφορές εντοπίζονται στο χρόνο μεταξύ διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες και τελευταίας γνωμοδότησης (ΦΑΣΗ III) όπου υπάρχει **σταδιακή μείωση** κάθε χρόνο. Επίσης παρατηρείται μείωση του χρόνου μεταξύ τελευταίας γνωμοδότησης και έκδοσης ΑΕΠΟ (ΦΑΣΗ IV) και αυξομειώσεις του χρόνου μεταξύ υποβολής και διαβίβασης (ΦΑΣΗ II). Ο χρόνος μεταξύ υποβολής και ελέγχου πληρότητας (ΦΑΣΗ I) δεν παρουσιάζει σημαντικές διαφορές. Ο συνολικός χρόνος έκδοσης απόφασης (ΦΑΣΗ V) εμφανίζεται μειωμένος στο πέρας των ετών του δείγματος. Προκύπτει ότι οι χρόνοι όλων των επιμέρους φάσεων είναι σχεδόν ίσοι με τους αντίστοιχους χρόνους των αποφάσεων για νέες ΑΕΠΟ και εν μέρει αυτό είναι αποτέλεσμα του ότι οι αποφάσεις όπως έχει αναφερθεί και στο 3^ο Κεφάλαιο αφορούν τροποποιήσεις που είναι για έργα που έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με την αρχική άδεια με αποτέλεσμα να εξετάζονται σαν νέες άδειες.

Διάγραμμα 4.20: Χρονική διάρκεια επιμέρους φάσεων ανά έτος απορριπτικές αποφάσεις

Στο Διάγραμμα 4.20 παρουσιάζεται η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων για απορριπτικές αποφάσεις που αφορούν τα έτη 2018 και 2020. Φαίνεται να υπάρχει αύξηση του χρόνου στις δύο πρώτες φάσεις και μείωση των επόμενων, η οποία έχει ως αποτέλεσμα και τη μείωση του συνολικού χρόνου έκδοσης απόφασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας εξήχθησαν σημαντικά συμπεράσματα σε ότι αφορά στην περιβαλλοντική διαδικασία τα οποία θα πρέπει να εξετάζονται λαμβάνοντας πάντα υπόψη το μέγεθος του δείγματος αλλά και τη χρονολογική περίοδο που αυτό αφορά.

Όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 4^ο ο μέσος χρόνος περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α1 κατά τα έτη 2018, 2019, 2020 και 2021 ανέρχεται σε **447 ημέρες** και είναι περίπου τετραπλάσιος του χρόνου που ορίζεται από το θεσμικό πλαίσιο (127 ημερολογιακές ημέρες). Είναι προφανές ότι μια από τις βασικότερες επιδιώξεις του Ν. 4685/2020 ήταν τα αυστηρότερα χρονοδιαγράμματα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Η μέχρι σήμερα καταγεγραμμένη εμπειρία όπως αυτή παρουσιάζεται στο ΗΠΜ αποδεικνύει ότι δεν έχει επιτευχθεί, αφού ο μέσος χρόνος έκδοσης απόφασης ΕΠΟ παραμένει σημαντικά υψηλότερος συγκρινόμενος ακόμα και με τους χρόνους που όριζε ο Ν. 4014/2011.

Από την ανάλυση αποδεικνύεται ότι η σταδιακή λειτουργία του ΗΠΜ καθώς και η εξοικείωση τόσων των υπηρεσιών του υπουργείου, των φορέων που γνωμοδοτούν όσο και των μελετητών είχε ως αποτέλεσμα ο μέσος χρόνος έκδοσης των ΑΕΠΟ να μειώνεται σταδιακά κάθε έτος στο υπό εξέταση δείγμα. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το 2022 ο μ.ό. ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα 50 έργα/δραστηριότητες της κατηγορίας Α1 ήταν 293 ημέρες σημαντικά χαμηλότερος από το μ.ό. του συνόλου των έργων κατηγορίας Α1 που αναλύθηκαν από το 2018 μέχρι το 2022 (μ.ό. 447 ημέρες).

Όσον αφορά στο είδος του έργου προκύπτει ότι ο μέσος χρόνος ολοκλήρωσης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα μεν δημόσια έργα (62) ήταν 512 ημέρες για τα δε ιδιωτικά (146) ήταν **μικρότερος κατά περίπου 20%**, ήτοι 420 ημέρες. Η σημαντική διαφοροποίηση στην διάρκεια ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης δύναται να οφείλεται στην σύνθεση φύση των δημοσίων έργων καθώς και στην πιο συστηματική οργάνωση των φακέλων ΜΠΕ των ιδιωτικών έργων.

Στην ανάλυση που πραγματοποιήθηκε με κριτήριο την ομάδα έργου σύμφωνα με την Υ. Α. 1958/2012 και όπως αυτή έχει τροποποιηθεί από τις Υ.Α. 20741/2012, Υ.Α. οικ.166476/2013, Υ.Α. Οικ: 65150/1780/2013, Υ.Α. οικ.173829/2014, Υ.Α. ΔΙΠΑ/οικ.37674/2016, Υ.Α. οικ. 92108/1045/Φ.15/2020 και Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022 φαίνεται ότι οι μεγαλύτερες καθυστερήσεις παρουσιάζονται στην 2^η ομάδα “Υδραυλικά έργα” και στην 5^η ομάδα “Εξορυκτικές και συναφείς δραστηριότητες” με μέσους χρόνους αδειοδότησης 612 και 571 ημέρες αντίστοιχα. Οι ομάδες έργων/δραστηριοτήτων που παρουσιάζουν μέσους χρόνους αδειοδότησης πιο περιορισμένους είναι η 9^η “Βιομηχανικές Δραστηριότητες και Συναφείς Εγκαταστάσεις” και η 10^η ομάδα “Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας” με 327 και 366 ημέρες αντίστοιχα.

Το στάδιο με τη μεγαλύτερη χρονική διάρκεια στη αδειοδοτική διαδικασία είναι ο χρόνος μεταξύ της ημερομηνίας διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες φορείς και τελευταίας γνωμοδότησης (Φάση III) με μέσο όρο 250 ημέρες. Όπως προκύπτει ο πραγματικός χρόνος για Φάση III είναι 6 φορές μεγαλύτερος του θεσμικού χρόνου. Στη συνέχεια, η πιο μακρόσυρτη φάση είναι αυτή της τελευταίας γνωμοδότησης και της έκδοσης της απόφασης (Φάση IV) με μέσο όρο 118 ημέρες. Προκύπτει ότι και στη Φάση IV ο πραγματικός χρόνος έχει απόκλιση από το θεσμικό πλαίσιο και είναι 2-3 φορές μεγαλύτερος. Αυξημένη διάρκεια παρουσιάζουν και οι άλλες δυο φάσεις της αδειοδοτικής διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα η Φάση II μεταξύ της ημερομηνίας υποβολής της ΜΠΕ και της ημερομηνίας διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες έχει μέση διάρκεια 79 ημέρες. Επίσης ο χρόνος μεταξύ της ημερομηνίας υποβολής της ΜΠΕ και του ελέγχου πληρότητας (Φάση I) έχει μέση διάρκεια 54 ημέρες. Αξίζει να αναφερθεί ότι η αυξημένη διάρκεια της Φάσης II μεταξύ υποβολής και διαβίβασης οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στη Φάση I που είναι ο έλεγχος πληρότητας του φακέλου καθώς εμπεριέχεται στη Φάση II χρονικά.

Η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων αδειοδότησης παρουσιάζει διαφορές για τα ιδιωτικά και τα δημόσια έργα. Προκύπτει ότι η φάση με τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ τους είναι η **ΦΑΣΗ I**, δηλαδή ο χρόνος που απαιτήθηκε για τον έλεγχο πληρότητας, ο οποίος είναι **διπλάσιος για τα δημόσια** σε σύγκριση με τα ιδιωτικά έργα. Στις υπόλοιπες φάσεις δεν παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές. Η σημαντική διαφοροποίηση στην ολοκλήρωση του ελέγχου πληρότητας (ΦΑΣΗ I) δύναται να οφείλεται στην πιο συστηματική οργάνωση των φακέλων ΜΠΕ ιδιωτικών έργων.

Σε ότι αφορά στη φύση των έργων, από την ανάλυση προκύπτει ότι για όλες τις ομάδες σύμφωνα με την Υ. Α. 1958/2012 και όπως αυτή έχει τροποποιηθεί, η μεγαλύτερη σε διάρκεια φάση είναι ο χρόνος μεταξύ της ημερομηνίας διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες και της τελευταίας γνωμοδότησης (Φάση III). Η αυξημένη διάρκεια αυτής της φάσης αποτελεί το σημαντικότερο λόγο για τη συνολική καθυστέρηση στην αδειοδότηση των έργων/δραστηριοτήτων όλων των ομάδων. Οι ομάδες 6 (Τουριστικές εγκαταστάσεις και έργα αστικής ανάπτυξης), 7 (Πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις) και 10 (ΑΠΕ) παρουσιάζουν μικρότερη χρονική διάρκεια σε σύγκριση με τις υπόλοιπες στη φάση του ελέγχου πληρότητας (ΦΑΣΗ I) και αυτό δύναται να οφείλεται στη σωστή σύνταξη των φακέλων ΜΠΕ από τους αιτούντες.

Η μέση διάρκεια των επιμέρους φάσεων αδειοδότησης παρουσιάζει διαφορές ανά έτος. Συνολικά φαίνεται ότι η μέση διάρκεια όλων των επιμέρους φάσεων να είναι μειωμένη στο τελευταίο έτος του δείγματος (2022) με αποτέλεσμα αυτό να φαίνεται και στο συνολικό χρόνο που απαιτήθηκε για την έκδοση απόφασης αυτό το έτος.

Συνοπτικά από τη παρούσα διπλωματική εργασία (ΔΕ) φαίνεται ότι τα χρονοδιαγράμματα του νόμου δεν τηρούνται, ούτε στο συνολικό χρόνο αδειοδότησης, ούτε και στα επί μέρους στάδια. Οι αιτίες των καθυστερήσεων οφείλονται κυρίως στην αυξημένη διάρκεια των ενδιάμεσων φάσεων της **διαβίβασης στους γνωμοδοτούντες φορείς και τελευταίας γνωμοδότησης (Φάση III)** και της **τελευταίας γνωμοδότησης και της έκδοσης της απόφασης**

(Φάση IV). Σημαντικό ρόλο έχει το είδος του έργου με τα αντίστοιχα τεχνικά χαρακτηριστικά αλλά και τις ιδιαιτερότητες των περιοχών που υλοποιούνται.

Οι καθυστερήσεις ανάμεσα στη διαβίβαση στους φορείς και στο χρόνο τελευταίας γνωμοδότησης έχουν πολλά και διαφορετικά αίτια. Κατά κύριο λόγο οι καθυστερήσεις προκύπτουν από την αργή διατύπωση γνωμοδότησης λόγω φόρτου εργασίας και υποστελέχωσης των αρμόδιων φορέων, από επιπλέον διευκρινίσεις που ζητήθηκαν από το φορέα του έργου όταν έφτανε ο φάκελος στου γνωμοδοτούντες κάτι που υποδεικνύει μη πληρότητα του φακέλου της μελέτης, ενδεχόμενη τυποποίηση των μελετών μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά. Σε κάποιες περιπτώσεις διαπιστώνεται καθυστερημένη αποστολή απόφασης παρότι η γνωμοδότηση είχε συνταχθεί ημέρες πριν. Επίσης οφείλεται στο γεγονός ότι η αδειοδοτούσα αρχή δεν εκδίδει την απόφαση μετά την πάροδο του θεσμικού χρόνου συλλογής των γνωμοδοτήσεων όπως θα μπορούσε κάνοντας χρήση του δικαιώματος που δίνει ο νόμος που ορίζει ‘αποκλειστικές προθεσμίες’.

Όσον αφορά στην αυξημένη διάρκεια της Φάσης IV (χρόνος ανάμεσα στη τελευταία γνωμοδότηση και έκδοση απόφασης, η αίτια δεν είναι προφανής. Η καθυστέρηση σε αυτό το στάδιο δύναται να οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε αργή διαβίβαση των αποφάσεων από τους φορείς που γνωμοδοτούν προς τη κεντρική διοίκηση και στη τελική σύνταξη τους αλλά ακόμα στην υποστελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Επίσης άλλες καθυστερήσεις που παρατηρήθηκαν κατά τη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης μέσω του μητρώου (ΗΠΜ) είναι οι καθυστερήσεις στη πρωτοκόλληση των εγγράφων λόγω έλλειψης προσωπικού (μεγάλες χρονικές διαφορές ανάμεσα στην ημερομηνία υποβολής και ημερομηνία που πρωτοκολλήθηκε) και καθυστερήσεις στο τυπικό έλεγχο πληρότητας προφανώς λόγω φόρτου εργασίας. Τέλος το ότι τις μεγαλύτερες καθυστερήσεις παρουσιάζονται στη 2^η ομάδα “Υδραυλικά έργα” και στην 5^η ομάδα 5 “Εξορυκτικές και συναφείς δραστηριότητες” έναντι των υπολοίπων ομάδων δύναται να οφείλεται στη σύνθετη φύση των έργων/δραστηριοτήτων που εντάσσονται στις κατηγορίες αυτές.

Πρέπει να αναφερθεί ότι κατά την αναζήτηση για τη συλλογή δεδομένων εντοπίστηκε ένα παράδοξο γεγονός. Στο **Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο (ΗΠΜ) του Υπουργείου Ενέργειας και στον ειδικό διαδικτυακό τόπο <https://eprm.ypen.gr/>** στην κατηγορία “ΑΕΠΟ για Έργα/Δραστηριότητες Α1” όπου όπως έχει αναφερθεί και στο Κεφάλαιο 3 επιλέγεται από τους Φορείς Έργων/Δραστηριοτήτων είτε νέων, είτε εκείνων όπου – εκτιμάται - ότι έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις/τροποποιήσεις, σχετικά με το αρχικώς αδειοδοτημένο έργο, **θα έπρεπε να είχαν αναρτηθεί όλες οι αποφάσεις που αφορούν τη συγκεκριμένη κατηγορία.** Σε μια αναζήτηση στο διαδικτυακό τόπο <https://aepo.ypeka.gr/> του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και αναζητώντας στην επιλογή ‘ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΑΔΕΙΩΝ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ’ τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν είναι διαφορετικά σε σχέση με αυτά που κατεγράφησαν από το Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο (ΗΠΜ). Συγκεκριμένα όπως φαίνεται και στο Πίνακα 5.1 ο αριθμός των αποφάσεων που έχουν αναρτηθεί στους δυο διαδικτυακούς τόπους είναι διαφορετικός σε όλα τα έτη.

Πίνακας 5.1 Αναρτημένα στοιχεία ΜΠΕ και ΑΕΠΟ για την περίοδο 2018-2022

Διαδικτυακός Ιστότοπος (Αναρτημένα Στοιχεία ΜΠΕ, ΑΕΠΟ)	2018	2019	2020	2021	2022	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΠΜ (eprm.ypen.gr)	8	41	54	58	50	211
ΑΕΠΟ (aepo.ypeka.gr)	18	27	32	36	58	171

Οι αποφάσεις που έχουν αναρτηθεί στο διαδικτυακό τόπο <https://aepo.ypeka.gr/> για το έτος 2018 είναι διπλάσιες σε σχέση με αυτές που αναρτήθηκαν στο διαδικτυακό τόπο του ΗΠΜ. Η διαφορά αυτή οφείλεται πιθανόν στο γεγονός ότι το 2018 ήταν η πρώτη χρονιά επίσημης λειτουργίας του διαδικτυακού τόπου του ΗΠΜ και συγκεκριμένα τον Ιούλιο του έτους. Στα υπόλοιπα έτη προκύπτει ότι οι αποφάσεις που αναρτήθηκαν στο ΗΠΜ είναι περισσότερες σε σχέση με το δικτυακό τόπο <https://aepo.ypeka.gr/> κάτι που είναι το αναμενόμενο αφού πρέπει να αναρτώνται υποχρεωτικά στον ειδικό διαδικτυακό τόπο <https://eprm.ypen.gr/> του ΗΠΜ. Για το έτος 2022 προκύπτει όμως ότι πιθανόν κάποιες αποφάσεις δεν έχουν αναρτηθεί στο ΗΠΜ χωρίς να υπάρχει προφανής εξήγηση. Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι κατά την καταγραφή των αποφάσεων από το ΗΠΜ παρατηρήθηκαν 3 περιπτώσεις διπλής εγγραφής έργου και για αυτό το λόγο οι αποφάσεις στο Πίνακα 5.1 εμφανίζονται σαν σύνολο 211 ενώ στη πράξη ήταν 208.

Επίσης στο ΗΠΜ στην αναζήτηση για το έτος 2023 έχουν αναρτηθεί αποφάσεις με ημερομηνία έκδοσης μέχρι και το Σεπτέμβριο ενώ στο διαδικτυακό τόπο <https://aepo.ypeka.gr/> φαίνεται να υπάρχουν πολλές περισσότερες αποφάσεις μέχρι το τέλος του έτους. Συμπερασματικά προκύπτει ότι υπάρχουν αποφάσεις που δεν αναρτήθηκαν στο ΗΠΜ. Το συγκεκριμένο γεγονός δεν έχει κάποια προφανή εξήγηση. Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο όλες οι αποφάσεις της περιβαλλοντικής αδειοδότησης πρέπει να αναρτώνται υποχρεωτικά στον ειδικό διαδικτυακό τόπο <https://eprm.ypen.gr/> του ΗΠΜ.

The screenshot shows the website <https://aero.ypeka.gr/> with the title "ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΑΔΕΙΩΝ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ". The search form includes the following fields:

Αριθμός Μητρώου	ΚΑΔΑ	Ημ/νία ΚΑΔΑ	ΑΔΑ	Αρ.Πρωτ. ΑΕΠΟ	Φορέας έργου	Θέμα
		Start date End date				
Υπηρεσία Έκδοσης	Τύπος άδειας Νέα άδεια	Κατηγορία Έργου Α1	Ομάδα Έργου --επιλέξτε ομάδα	α/α Έργου	Δευτερεύουσα Ομάδα --επιλέξτε ομάδα	Ένταξη στο EMAS
Δήμος --επιλέξτε Δήμο--	Περιφέρεια	Νομαρχία	NATURA 2000	Κατηγορία Συνολικού Περιβαλλοντικού Κινδύνου	Περιβαλλοντική Συμμόρφωση	Συντελεστής Ιεράρχησης
Οδηγία 2008/11/ΕΚ 2010/75/ΕΕ (IED)	Οδηγία 96/82/ΕΚ 2012/18/ΕΕ (SEVESO)	Seveso	Οδηγία 1999/13/ΕΚ (VOC) ΥΑ 11641/02	Κανονισμός ΕΚ 166/06 (E-PRTR)	ΑΔΑ Προηγούμενης Άδειας	Αριθμός πρωτοκόλλου της προηγούμενης ΑΕΠΟ
Ημ/νία της προηγούμενης ΑΕΠΟ						

Buttons: ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ, ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΠΕΔΙΩΝ

Page info: Εμφανίζονται 1 - 50 από 689

Page navigation: 1 2 3 ... 14 »

Εικόνα 5.1 (<https://aero.ypeka.gr/>)

5.1 Προτάσεις βελτίωσης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας διατυπώνονται προτάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης με σκοπό την επιτάχυνση των απαιτούμενων διαδικασιών ώστε να επιτυγχάνεται η ολοκλήρωση της διαδικασίας εντός των χρονοδιαγραμμάτων που ορίζει το νομοθετικό πλαίσιο.

Ένα σημαντικό μέτρο θα ήταν ο ορισμός και εφαρμογή διαφορετικών χρονοδιαγραμμάτων για διαφορετική κατηγορία ή μέγεθος έργου ή θα μπορούσαν να καθοριστούν κατά περίπτωση κατά την υποβολή της αίτησης. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα μέτρο που θα λαμβάνει υπόψη τη σύνθετη φύση κάποιων έργων ή δραστηριοτήτων όπου οι παράμετροι προς εξέταση από τις αρμόδιες υπηρεσίες χρειάζονται περισσότερο χρόνο σε σύγκριση με άλλα έργα ή δραστηριότητες.

Η καλύτερη συνεργασία στο αρχικό στάδιο σχεδιασμού ενός έργου μεταξύ του φορέα του έργου και των αρμόδιων υπηρεσιών, ώστε να καθοριστούν οι απαιτούμενοι παράμετροι για την αποδοχή του έργου θα βελτίωνε σημαντικά τόσο το επίπεδο των μελετών όσο και την επιτάχυνση της γνωμοδοτικής διαδικασίας.

Ακόμα η ανάπτυξη προτύπων διαδικασιών σύνταξης και αξιολόγησης ΜΠΕ σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα λαμβάνοντας υπόψη τα τεχνικά χαρακτηριστικά των έργων αλλά και τις ιδιαιτερότητες των περιοχών παρέμβασης θα βοηθούσε σημαντικά στη περαιτέρω τυποποίηση της διαδικασίας και θα μείωνε σημαντικά το χρόνο αξιολόγησης των υπό εξέταση μελετών.

Επίσης η βελτίωση της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης των αδειοδοτικών αρχών σε περιβαλλοντικά δεδομένα και χάρτες (πχ αρχαιολογικών περιοχών, ενάλιων αρχαιολογικών χώρων, τεχνικών δικτύων και υποδομών, κα) μέσω αξιόπιστων βάσεων δημόσιων φορέων (π.χ. Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.). Ένα μέτρο που θα βοηθούσε στη μείωση του φόρτου εργασίας των αρμόδιων υπηρεσιών και στη περαιτέρω μείωση του χρόνου της περιβαλλοντικής διαδικασίας αφού θα είχε ως αποτέλεσμα στη μείωση του χρόνου αξιολόγησης των δεδομένων των μελετών από τις γνωμοδοτούσες υπηρεσίες .

Επίσης κρίνεται αναγκαία η ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση του ανθρωπίνου δυναμικού των υπηρεσιών της Διοίκησης και η συνεχής εκπαίδευση τους σε θέματα περιβαλλοντικής νομοθεσίας και αδειοδότησης. Μέσω προγραμμάτων κατάρτισης του προσωπικού των υπηρεσιών θα βελτιωθεί η επιστημονική κατάρτιση των δημόσιων υπηρεσιών βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό και το τελικό αποτέλεσμα τόσο χρονικά όσο και ποιοτικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου του ΥΠΕΚΑ: «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», <http://www.opengov.gr/minenv/wp-content/uploads/downloads/2020/03/%CE%91%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7.pdf> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)
- Διαδικτυακή Πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης : <http://eur-lex.europa.eu> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)
- ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., “Νομοθεσία Περιβαλλοντική αδειοδότηση” <https://www.elinyae.gr/lexeis-kleidia/periballontiki-adeiodotisi> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)
- Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο <http://eprm.ypeka.gr/> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)
- Καραμούτσου Ε., Τσουκαλά Β., Παπαδοπούλου Μ., (2019), “Αξιολόγηση της διαδικασίας Αδειοδότησης Περιβαλλοντικών Έργων”, 14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνικής Υδροτεχνικής Ένωσης, 666-675
- Παπακωνσταντίνου Δ, Δημητρίου Δωρ., 2023, "Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις - Σημειώσεις Ασκήσεων Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών μαθημάτων", ΣΑΤΜ-ΜΓ ΕΜΠ
- ΣΕΒ , «Προτάσεις για την επιτάχυνση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, μέσω της επαναξιολόγησης της κατάταξης έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον»), Αθήνα, Ιανουάριος 2019, <https://sevestegi.org.gr/wp-content/uploads/2019/05/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CE%BF%CF%88%CE%B7.pdf> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)
- ΣΕΒ , Έκθεση «εκ των υστέρων» αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων στην ανταγωνιστικότητα. Ο νόμος 4014/2011 (Κεφαλαίο Α), Αθήνα, Απρίλιος 2014, https://eclass.ekdd.gr/esdda/modules/document/file.php/KST_BEID_EOY111/SEV_EX_POST_IMPACT_ASSESSMENT_4014_2011.pdf (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)

- Τολέρης Ε. & Κουλίδης Α., «Περιβαλλοντική αδειοδότηση: Βασικές πτυχές, νέες διαδικασίες», Ημερίδα για την αποθήκευση ενέργειας στο Ελληνικό Ηλεκτρικό Σύστημα με ορίζοντα το 2050, <http://www.fluid.mech.ntua.gr/lht/E.%20Toleris%20&%20A.%20Koulidis.pdf> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)
- Ν.4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α` 21.9.2011), Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος
- Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ 92/Α` 7.5.2020), Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις
- Mayer, C. (2016). Directive 2014/52/EU: Big step forward or merely minimum consensus? An attempt to evaluate the new EU-Regulations on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837721004531> (τελευταία ανάκτηση, 21/02/2024)